

Promo - LEX

Продвижение демократии и прав человека

coalitia civică pentru alegeri libere și corecte

RAPORT FINAL

**Misiunea de observare
a alegerilor locale noi
29 mai (12 iunie) 2022**

Publicat: Iulie 2022

Asociația Promo-LEX

Str. Mitropolit Petru Movilă, 23/13,

Chișinău, Moldova, tel./fax (+373 22) 45 00 24, 44 96 26

info@promolex.md

www.promolex.md

Promo - LEX

Promovarea democrației și a drepturilor omului

SE DISTRIBUIE GRATUIT

Toate drepturile sunt protejate. Conținutul raportului poate fi utilizat și reprodus în scopuri nonprofit și fără acordul prealabil al Asociației Promo-LEX cu condiția indicării sursei de informație. Conținutul raportului poate fi supus revizuirilor redacționale.

Misiunea de observare a alegerilor locale noi din 29 mai (12 iunie) 2022 a fost desfășurată de Asociația Promo-LEX cu suportul financiar al Agenției Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID) prin Programul „Democrație, Transparență și Responsabilitate”.

Responsabilitatea pentru opiniile exprimate în cadrul acestui raport aparține Asociației Promo-LEX și nu reflectă neapărat poziția donatorilor. În cazul în care apar discrepanțe între textul în limba română și traducerea acestuia în altă limbă, va prevala varianta în limba română a raportului.

CUPRINS

SUMAR EXECUTIV	3
INTRODUCERE	5
I. CONTEXTUL POLITIC.....	6
II. CADRUL LEGAL	7
III. ORGANELE ELECTORALE	11
IV. CONTESTAȚII ELECTORALE.....	14
V. DESEMNAREA ȘI ÎNREGISTRAREA CONCURENȚILOR	15
VI. LISTELE ELECTORALE ȘI REGISTRUL DE STAT AL ALEGĂTORILOR.....	17
VII. ADMINISTRAȚIA PUBLICĂ.....	18
VIII. CONCURENȚII ELECTORALI.....	19
IX. FINANȚAREA CAMPANIEI ELECTORALE.....	21
X. EDUCAȚIA ȘI INFORMAREA ELECTORALĂ	32
XI. ZIUA ALEGERILOR.....	33
XII. PERIOADA POSTELECTORALĂ	35
RECOMANDĂRI.....	37
ABREVIERI	39
ANEXE.....	40

SUMAR EXECUTIV

Contextul politic. La scrutinul din 29 mai (12 iunie) 2022 au fost aleși primari în 8 și consilii locale în 2 localități. Privind alegerea primarului, în două cazuri funcțiile au devenit vacante pe motiv de demisie a primarilor în exercițiu, iar în șase cazuri – în urma decesului primarului.

Configurația contextului politic intern a fost determinată, preponderent, de efectele războiului declanșat de Federația Rusă împotriva Ucrainei. Chiar dacă la modul direct contextul geopolitic nu a influențat conținutul mesajelor de campanie a concurenților, efectele războiului sub forma creșterii prețurilor și a nesiguranței pentru ziua de mâine, a fost în măsură să afecteze preferințele de vot a alegătorilor. Mesajele de campanie a concurenților au conținut, în special soluții pentru problemele localităților în care au candidat. În același timp, odată cu anularea stării de urgență, alegerile locale noi devin primele alegeri organizate fără restricții pandemice după 2020.

Cadrul legal. Reiterăm deficiențele cadrului legal identificate în contextul organizării alegerilor locale noi, semnalate și la acest scrutin: incertitudini privind durata perioadei electorale în contextul stabilirii datei alegerilor locale noi și organizarea alegerilor în perioada stării de urgență prin aplicarea unei norme derogatorii dintr-o hotărâre a Parlamentului prin care se derogă de la o normă instituită în legea organică. Suplimentar, evidențiem că legislatorul a efectuat modificări ale legislației electorale pe parcursul perioadei electorale când consiliile electorale de circumscripție erau deja constituite și perioada de desemnare a candidaților era începută.

Organele electorale. CEC a organizat eficient alegerile locale noi. Totuși, au fost constatate în continuare și unele probleme cronice specifice alegerilor din Republica Moldova. Astfel, în cazul organelor electorale inferioare, programul de lucru a fost respectat diferențiat: CECE – deschise în 93% din vizite, iar BESV – în 55%. Componenta organelor electorale rămâne a fi dezechilibrată din perspectiva de gen (CECE – 85% femei și BESV – 88%). Doar circa 50% din sediile CECE și 77% din cele ale BESV au fost accesibile persoanelor cu nevoi speciale locomotorii. De asemenea, constatăm respectarea lacunară de către organele electorale inferioare a obligației privind afișarea la sediu a informațiilor de interes public.

Contestații electorale. MO Promo-LEX, în contextul alegerilor locale noi, a identificat și a analizat 9 contestații/sesizări depuse la organele electorale: CEC (6) și CECE Ghetlova (3). Tematica acestora ține de: utilizarea mijloacelor financiare nedeclarate (2), înregistrarea concurentului (2), utilizarea resurselor administrative (2), nesuspendarea din funcție (2), migrația artificială a alegătorilor (1).

CECE 25/13, în termenele prevăzute de legislația în vigoare, a respins toate contestațiile/sesizările. În cazul CEC, deși transparența modului de înregistrare și soluționare a sesizărilor încă este scăzută, apreciem rolul activ al Comisiei în soluționarea sesizării privind pretensele alegații de migrație a alegătorilor și un eventual risc de influențare a rezultatelor alegerilor într-o circumscripție.

Desemnarea și înregistrarea candidaților. Din 56 de partide cu drept de desemnare a candidaților, la alegeri au participat 10 formațiuni politice. Pentru funcția de primar partidele au desemnat 23 de candidați: PAS (6); BECS (5); PLDM și PPȘ câte 3; PPPDA (2); iar PPN, PDM, PL și PPPO – câte unul. Alți 7 (23%) candidați au concurat independent. Doar 20% din totalul candidaților înregistrați sunt femei.

CECE nr. 25/13 Ghetlova a refuzat înregistrarea unui candidat independent pe motiv că acesta nu a prezentat un număr insuficient de semnături.

Listele electorale. CEC a asigurat informarea periodică a părților interesate cu privire la numărul de alegători din Registrul de stat al alegătorilor (RSA). În majoritatea circumscripțiilor constatăm o ușoară creștere a numărului de cetățeni cu drept de vot. Listele electorale au fost transmise către BESV în termen, iar observatorii au avut acces la ele.

Concurenții electorali. Observatorii MO Promo-LEX au raportat desfășurarea a minimum 76 de activități de promovare de către 10 concurenți. Cele mai frecvente au fost întrunirile cu alegătorii și activitățile din ușă în ușă (54%), precum și distribuirea materialelor electorale (41%). Cei mai activi concurenți au fost: PPȘ (53% din activități), urmat de PAS (26%), BECS și PN (câte 5%).

Campania electorală a fost marcată de utilizarea publicității electorale contrar prevederilor legale: cel puțin 2 cazuri de distribuire a materialelor fără date tipografice (denumirea concurentului, data tipăririi, tirajul materialului etc.) și cel puțin 2 cazuri de plasare neautorizată (pe piloni) a publicității.

Finanțarea campaniei electorale. În cadrul alegerilor locale noi din 29 mai 2022, CEC a continuat practica inițiată la scrutinul din 21 noiembrie 2021 privind controlul autenticității/corectitudinii veniturilor și cheltuielilor raportate de concurenții electorali. De cealaltă parte, în mod repetat, constatăm că privind raportarea financiară a candidaților independenți (CI), CECE nu a desfășurat activități de supraveghere și control.

Potrivit rapoartelor concurenților, din totalul de 161.578 de lei de lei declarați ca venituri, cei mai mulți au fost raportați de: PAS (37%), PPȘ (29%) și BECS (13%). Sursele principale de finanțare sunt: donațiile din partea persoanelor fizice (4%), mijloacele proprii de pe conturile partidelor politice (51%) și donațiile în mărfuri, lucrări sau servicii (45%). Cele mai multe cheltuieli raportate de concurenți au fost pentru materialele promoționale (65%) și pentru publicitate (34%). Predominarea în activitățile de campanie a utilizării materialelor promoționale și publicității a fost confirmată și de observatorii Promo-LEX.

În urma monitorizării civice, MO Promo-LEX a estimat un quantum de cel puțin 51.551 de lei ca fiind nedeclarați de 9 concurenți. Cele mai mari sume estimate ca nedeclarate vizează PPȘ (58%); PAS (27%) și BECS (6%). Potrivit estimărilor Promo-LEX, în cazul PPȘ, au fost efectuate cheltuieli de campanie care au depășit limita plafonului limită cu aproximativ 10.369 de lei.

Activitățile de informare și instruire electorală. În perioada 14 - 22 mai 2022, Asociația Promo-LEX a organizat trei dezbateri publice electorale în comuna Ghetlova, r. Orhei, satul Glinjeni, r. Fălești și satul Tătărești, r. Strășeni, cu participarea a 10 candidați la funcția de primar, din cei 13 înregistrați.

Acțiunile CICDE și CEC au vizat instruirea funcționarilor electorali și a altor categorii de participanți la procesul electoral (trezorieri, observatori etc.) în vederea asigurării bunei organizări a alegerilor.

Ziua alegerilor. Pe 29 mai 2022, din primul tur, au fost aleși primari în cinci circumscripții, iar în două au fost aleși consilieri locali. Turul doi (12 iunie 2022) a fost organizat în 3 localități. SV s-au deschis și s-au închis regulamentar. Votarea, în general, a fost organizată eficient și s-a desfășurat calm. Observatorii au raportat 6 incidente în turul întâi. Numărarea voturilor a fost rapidă și calmă, în același timp, au fost raportate cazuri de ignorare de către membrii BESV a normei cu privire la obligativitatea prezentării la numărare a buletinului de vot doar de către un singur membru. Rezultatele numărării în paralel efectuate de MO Promo-LEX confirmă rezultatele prezentate de organele electorale.

În funcție de apartenența politică, toate mandatele de primar (8) au fost ocupate doar de reprezentanții ai partidelor politice, după cum urmează: BECS - 3 mandate, PAS, PPPO, PLDM, PPȘ și PN câte un mandat de primar.

Perioada postelectorală. Potrivit observatorilor Promo-LEX, confirmarea legalității alegerilor și validarea mandatelor primarilor și consilierilor au avut loc în termene de 1-5 zile din ziua alegerilor. În același timp, în cazul com. Ghetlova, r. Orhei, Judecătoria Orhei a pronunțat hotărârea de confirmare a legalității alegerilor, înainte de soluționarea contestației depuse la CEC de un concurent electoral. Respectiv, considerăm că instanța de judecată s-a pronunțat prematur asupra legalității alegerilor și validării mandatului primarului com. Ghetlova.

INTRODUCERE

Misiunea de observare a alegerilor locale noi din 29 mai (12 iunie) 2022 este un proiect realizat de Asociația Promo-LEX în cadrul Coaliției Civice pentru Alegeri Libere și Corecte (CALC). Asociația Promo-LEX este o asociație obștească, care are drept scop dezvoltarea democrației în Republica Moldova, inclusiv în regiunea transnistreană, prin promovarea și apărarea drepturilor omului, monitorizarea proceselor democratice și consolidarea societății civile.

Observarea procesului electoral s-a efectuat pe durata perioadei electorale de către 4 observatori pe termen lung (OTL). În ziua de 29 mai 2022 (turul întâi), MO Promo-LEX a delegat câte un observator pe termen scurt (OTS) static în fiecare dintre cele 18 de secții de votare (SV) constituite în 10 localități. Ulterior, în turul al doilea de scrutin, organizat pe 12 iunie 2022, alegerile au fost monitorizate în trei localități de către cinci observatori statici, amplasați câte unul în fiecare SV.

Toți observatorii implicați în procesul de monitorizare au fost instruiți. De asemenea, ei au semnat Codul de conduită¹ al Promo-LEX pentru observatorii naționali independenți, obligându-se să acționeze operativ, cu bună-credință și în mod nonpartizan. Activitatea observatorilor a fost coordonată de echipa centrală a Misiunii.

Pe parcursul campaniei electorale OTL au raportat evenimentele și activitățile în baza a trei formulare tematice: eveniment, activitate BESV și activitatea CECE. Drept sursă pentru elaborarea raportului de observare al MO pentru ziua alegerilor au servit constatările OTS, raportate în baza a două tipuri de formulare tematice: formular pentru raportarea periodică și formular pentru raportarea incidentelor. Raportarea s-a îndeplinit prin SMS-uri transmise de către observatori și stocate pentru prelucrare pe platforma web www.data.promolex.md. Informația acumulată a fost analizată de către echipa centrală și prezentată sub formă de rapoarte și comunicate publice. De asemenea, Misiunea Promo-LEX gestionează platforma publică web www.electorala.monitor.md, pe care au fost stocate informații relevante (cu suport foto/video, care nu conțin date cu caracter personal) din rapoartele observatorilor.

MO Promo-LEX nu este oponent politic al concurenților implicați în procesul electoral, nu este un organ de anchetă și nu își asumă obligația expresă de a proba constatările observate. Totuși, rapoartele observatorilor pot fi însoțite de probe fotografice și video. Acestea pot fi puse doar la dispoziția organelor de drept, pe baza solicitărilor corespunzătoare, și în niciun caz la dispoziția concurenților electorali. Totodată, încălcările, inclusiv cele presupuse, care se regăsesc în prezentul raport, trebuie tratate de autoritățile electorale prin prisma prevederilor art. 22, alin. (1), lit. q) și art. 68, alin. (5) din Codul electoral, inclusiv drept sesizări ale observatorilor și urmează a fi examinate conform competenței.

Asociația Promo-LEX organizează misiuni de observare a alegerilor începând cu anul 2009. Misiunea curentă este a 23-a misiune organizată de Promo-LEX. Toate MO Promo-LEX au implicat până în prezent cel puțin 16 480 de observatori naționali. De asemenea, angajații și membrii Asociației dispun de o vastă experiență internațională și au participat la observarea alegerilor în cadrul Misiunilor Internaționale din Armenia, Estonia, Georgia, Germania, Macedonia, Marea Britanie, Muntenegru, Norvegia, România, Serbia, Suedia, Ucraina, Ungaria etc.

Din 2005, Promo-LEX este membru al CALC. În 2009, Asociația devine membru al Rețelei Europene de Organizații de Monitorizare a Alegerilor (ENEMO), în 2010, a devenit membru al Rețelei Globale a Observatorilor Electoralii Naționali (GNDEM), iar în 2013 – membru fondator al Platformei Europene pentru Alegeri Democratice (EPDE).

Standardele internaționale la care se face referire în acest raport sunt cele elaborate de ONU, OSCE, Comisia Europeană pentru Democrație prin Drept, Uniunea Europeană și Consiliul European. La finele acestui raport sunt formulate recomandări pentru autoritățile publice, organele electorale, concurenții electorali/participanții la referendum și alți actori interesați, cu scopul de a asigura optimizarea procesului electoral.

¹ [Codul de conduită](#) al observatorului național independent Promo-LEX.

I. CONTEXTUL POLITIC

În scrutinul electoral din 29 mai (12 iunie) 2022 au fost aleși 8 primari și 2 consilii locale în unități administrativ-teritoriale de nivelul întâi. În context, menționăm că alegerile au survenit în urma cererilor de demisie depuse de 2 primari (s. Moara de Piatră, com. Horodiște) care au renunțat la funcție din diverse motive, iar alți 6 primari au decedat (s. Tătărești, s. Hagimus, s. Zăicani, com. Ghetlova, s. Glinjeni, s. Zastînca). Ce ține de apartenența politică a foștilor primari, atunci 3 au fost desemnați de PDM, 2 de PLDM, 1 de PPȘ și 2 au fost candidați independenți. În privința consiliilor locale², CEC a constatat că acestea nu au adoptat nici o decizie timp de șase luni consecutive, fiind astfel dizolvate de drept.

Alegerile s-au desfășurat într-un context politic specific, marcat de agresiunea militară a Federației Ruse asupra Ucrainei, cu numeroasele efecte pentru situația politică și economică din Republica Moldova. Războiul a contribuit semnificativ la creșterea prețurilor la majoritatea categoriilor de produse și servicii, a provocat un număr mare de cetățeni ucraineni refugiați pe teritoriul țării, precum și afectat percepția opiniei publice din Republica Moldova privind siguranța viitorului.

Astfel, chiar dacă la modul direct contextul geopolitic nu a influențat conținutul mesajelor de campanie a concurenților, efectele războiului sub forma creșterii prețurilor și a nesiguranței pentru ziua de mâine, a fost în măsură să afecteze preferințele de vot a alegătorilor. Chiar și așa, mesajele de campanie ale concurenților s-au axat totuși pe problemele localităților respective și soluțiile propuse pentru acestea.

Privind contextul pandemic, amintim că în data de 15 aprilie 2022 Comisia Națională Extraordinară de Sănătate Publică (CNESP) a decis anularea stării de urgență în sănătate publică începând cu data de 16 aprilie, după aproape doi ani de la declararea acesteia, în legătură cu situația epidemiologică prin infecția cu COVID-19³. Odată cu anularea stării de urgență, toate restricțiile de ordin epidemiologic au fost eliminate. Astfel, alegerile locale noi devin primele alegeri organizate fără restricții pandemice după 2020.

² Consiliul Comunal Bobeica, r. Hîncești- Hotărârea CEC nr. 335 din 1 martie 2022; Consiliul comunal Lozova, r. Strășeni- Hotărârea CEC nr. 290 din 25.01.2022.

³ [Hotărâre nr. 6](#) din 15 aprilie 2022 a Comisiei Naționale Extraordinare de Sănătate Publică.

II. CADRUL LEGAL

2.1. Contextul legal

În conformitate cu temeiurile legale de organizare a alegerilor locale noi, prevăzute la art. 150, alin. (1) din Codul electoral, CEC a luat act de circumstanțele constatate în unele localități și a adoptat hotărâri cu privire la stabilirea datei de 29 mai 2022 drept zi de desfășurare a alegerilor locale noi ale primarului în opt localități și a consiliului comunal în două localități.

Evidențiem că în primăvara anului 2022 mai urmau a fi organizate alegeri locale noi ale primarului în com. Alexăndrești r. Rîșcani și s. Păulești, r. Călărași. În aceste două cazuri CEC a stabilit circumstanțe de imposibilitate de exercitare a atribuțiilor de primar pe o perioadă mai mare de patru luni consecutive. Totuși, fiind contestate în instanța de judecată, hotărârile CEC cu privire la stabilirea datei alegerilor locale noi nr. 239 din 23.12.2021 și nr. 235 din 22.12.2021 au fost anulate de Curtea de Apel Chișinău în februarie 2022⁴.

2.2. Aspecte problematice privind implementarea cadrului legal

2.2.1. Stabilirea datei alegerilor locale noi și calcularea perioadei electorale

Potrivit art. 150, alin. (4) Cod electoral, data alegerilor noi se stabilește de către CEC în termen de cel mult 30 de zile de la data constatării circumstanțelor menționate la alin. (1), în speță – de la constatarea demisiei, revocării sau imposibilității exercitării funcțiilor primarului și corespunzător de la data constatării demisiei, dizolvării consiliului sau reducerii componenței acestuia cu mai mult de 1/3. Data alegerilor locale noi se stabilește cu cel puțin 60 de zile înainte de ziua alegerilor, cu condiția că alegerile noi vor avea loc concomitent, de cel mult două ori pe an, primăvara și toamna.

Analizând hotărârile CEC privind stabilirea datei alegerilor locale noi, MO Promo-LEX consemnează că, *în majoritatea cazurilor, CEC a respectat termenul de 30 de zile de la data constatării circumstanțelor menționate, cu excepția Consiliului comunal Lozova, r. Strășeni*⁵. În acest caz, termenul maxim prevăzut de lege a fost depășit cu 30 de zile. În context, menționăm că omiterea termenului de 30 de zile de la data constatării circumstanțelor și expunerea tardivă asupra unor fapte și circumstanțe a constituit temei pentru anularea hotărârilor CEC de stabilire a datei alegerilor locale noi (a primarului) în s. Păulești r. Călărași și com. Alexăndrești r. Rîșcani.

Așa cum nu au fost efectuate modificări la cadrul normativ, reiterăm că *în cazul alegerilor locale noi nu pot fi respectate concomitent condițiile stabilite de art. 150 alin. (4) și a noțiunii de perioadă electorală de la art. 1⁶ Cod electoral*. Așa cum CEC trebuie să stabilească data alegerilor locale noi în cel mult 30 de zile de la data constatării circumstanțelor, iar alegerile locale noi trebuie să aibă loc concomitent, de cel mult două ori pe an (primăvara și toamna), este practic imposibil ca termenul care se scurge de la data anunțării zilei alegerilor pentru toate localitățile și până la confirmarea legalității alegerilor locale noi să cuprindă 90 de zile.

Astfel, în cazul alegerilor locale noi din 29 mai 2022, termenul dintre stabilirea datei alegerilor și ziua alegerilor, exceptând perioada de suspendare a executării Hotărârilor CEC (10-25 martie), a variat între 74 și 207 zile, durata perioadei electorale depășind termenul de 90 de zile în toate cazurile cu excepția alegerilor Consiliului Comunal Bobeica, r. Hîncești. Diferit decât prevede art. 1 din Codul

⁴ [Hotărârea](#) Curții de Apel Chișinău din 03.02.2022 în cauza Păduraru Constantin (primar com. Alexăndrești r. Rîșcani) vs CEC; [Hotărârea](#) Curții de Apel Chișinău din 17.02.2022 în cauza Prunici Ion (primar s. Păulești, r. Călărași) vs CEC

⁵ [Hotărârea](#) CEC nr. 290 din 25.01.2022 cu privire la stabilirea datei alegerilor locale noi ale Consiliului comunal Lozova, r. Strășeni

⁶ *Perioadă electorală* – perioadă de timp cuprinsă între ziua aducerii la cunoștință publică a datei alegerilor și ziua în care rezultatele alegerilor sunt confirmate de către organele competente, dar nu mai mare de 90 de zile.

electoral, conform programului calendaristic aprobat de CEC, perioada electorală a început la 28 martie 2022 sau cu 62 de zile înainte de ziua alegerilor.

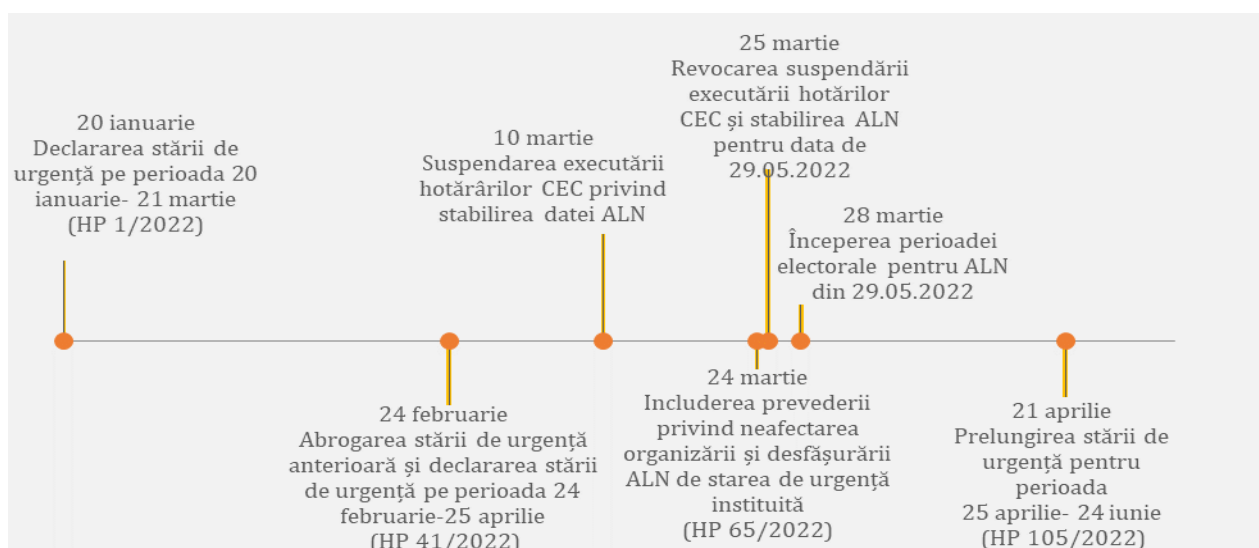
2.2.2. Instituirea stării de urgență și organizarea desfășurării alegerilor în perioada stării de urgență

Alegerile locale noi urmau să se desfășoare la 15 mai 2022, însă, prin Hotărârea nr. 356 din 10 martie 2022, CEC a luat act de Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova nr. 41 din 24 februarie 2022 privind declararea stării de urgență⁷ pe întreg teritoriul Republicii Moldova pe perioada 24 februarie – 25 aprilie 2022. Starea de urgență a fost declarată ținând cont de situația legată de securitatea regională și pericolul la adresa securității naționale. Drept urmare, CEC și-a suspendat executarea hotărârilor cu privire la stabilirea datei alegerilor locale noi, iar după ridicarea stării de urgență sau după modificarea hotărârii Parlamentului, CEC urma să stabilească data alegerilor locale noi.

Ulterior, la 24.03.2022 Parlamentul, a completat Hotărârea sa privind declararea stării de urgență cu o normă, potrivit căreia, starea de urgență instituită nu afectează organizarea și desfășurarea alegerilor locale noi din primăvara anului 2022⁸. La 25 martie 2022, CEC și-a revocat hotărârea cu privire la suspendarea executării unor hotărâri⁹ și a transferat data alegerilor locale noi de la 15 mai la 29 mai 2022, modificând hotărârile anterioare privind stabilirea datei alegerilor locale noi¹⁰.

La 21 aprilie a fost prelungită starea de urgență, instituită la 24.02.2022, cu încă 60 de zile, Hotărârea Parlamentului nr. 105 din 21.04.2022¹¹ la fel conținând prevederea potrivit căreia, starea de urgență nu afectează organizarea și desfășurarea alegerilor locale noi.

Graficul nr.1

Amintim că Legea nr. 212/2004 prevede la art. 4 că, în perioada stării de urgență *nu se admite desfășurarea alegerilor autorităților publice centrale și locale și a referendumurilor republicane și locale*, iar legile și alte acte normative adoptate până la instituirea stării de urgență acționează în măsura în care nu contravin acestei legi.

⁷ [Hotărârea](#) Parlamentului nr. 41 din 24 februarie 2022 privind declararea stării de urgență

⁸ [Hotărârea](#) Parlamentului nr. 65 din 24.03.2022 pentru modificarea Hotărârii Parlamentului nr. 41/2022 privind declararea stării de urgență

⁹ [Hotărârea CEC](#) nr. 371 din 25 martie 2022 pentru revocarea hotărârii nr. 356 din 10 martie 2022

¹⁰ [Hotărârea CEC](#) nr. 372 din 25.03.2022 cu privire la modificarea unor hotărâri ale Comisiei Electorale Centrale

¹¹ [Hotărârea](#) Parlamentului nr. 105 din 21 aprilie 2022 privind prelungirea stării de urgență

În corespundere cu art. 3 alin. (1)¹² și art. 5 alin. (4)¹³ din Legea cu privire la actele normative, reiterăm că o normă derogatorie din Hotărârea Parlamentului nu ar putea fi aplicată, dacă norma de la care se derogă este instituită în legea organică. *Astfel, în condițiile cadrului normativ în vigoare MO Promo-LEX consideră vicioasă practica de organizare a alegerilor în perioada stării de urgență.* Amintim că alegerile locale noi din toamna anului 2021, la fel, au fost organizate în perioada stării de urgență.

În același timp, buna organizare și desfășurare a alegerilor în perioada stării de urgență este afectată și de alte norme:

- unele măsuri instituite odată cu declararea stării de urgență, care puteau restricționa drepturile alegătorilor și concurenților electorali (de exemplu interzicerea desfășurării adunărilor, manifestațiilor publice și a altor acțiuni de masă, instituirea unui regim special de circulație pe teritoriul țării);
- art. 4 alin. (3) din Legea nr. 212/2004, care prevede că după ridicarea stării de urgență, de asediu sau de război, actele normative adoptate pentru această perioadă se abrogă fără un preaviz special în acest sens. Deși această normă nu a fost aplicată după expirarea precedentelor stări de urgență, considerăm că inclusiv alegerea autorităților publice locale ar putea fi contestată, ca efect al abrogării, după ridicarea stării de urgență, a actelor normative legate de organizarea și desfășurarea alegerilor în perioada stării de urgență.

2.2.3. Modificarea legislației electorale în ultimul an înainte de alegeri

Principiul privind stabilitatea dreptului electoral statuează că elementele fundamentale ale dreptului electoral, și în special sistemul electoral propriu zis, componența comisiilor electorale și delimitarea circumscripțiilor electorale, nu ar trebui să poată fi amendate înainte de un an de la alegeri sau ar trebui să fie tratate la nivel constituțional sau la un nivel superior legii ordinare¹⁴.

În acest sens, constatăm că deși nu au fost amendate elementele fundamentale ale dreptului electoral, modificări la Codul electoral și legislația conexasă au fost efectuate și au intrat în vigoare în perioada electorală a alegerilor locale noi din 29 mai 2022, sau doar cu 39 de zile înainte de ziua alegerilor.

Astfel, prin Legea nr. 73 din 31.03.2022¹⁵ au fost operate următoarele modificări:

- a fost introdusă în Codul electoral noțiunea de resurse administrative, definiție conformă liniilor directe elaborate de Comisia de la Veneția¹⁶, și a fost specificată expres interdicția pentru candidați de lansare sau participare la lansarea proiectelor de infrastructură sau a achizițiilor efectuate din bugetul public în perioada electorală;
- a fost abrogată prevederea de la art. 51 alin. (4) privind interdicția concedierii candidaților, transferării acestora la o altă muncă sau funcție fără acordul lor și tragerea la răspundere penală, arestarea, reținerea sau supunerea unor sancțiuni administrative fără consimțământul organului electoral care i-a înregistrat;
- a fost inclusă expres interdicția transportării organizate a alegătorilor precum și organizarea acesteia;
- au fost înăsprite sancțiunile pentru infracțiunile prevăzute la art. 181 (Împiedicarea exercitării libere a dreptului electoral), 181¹ (Coruperea alegătorilor), 181² (Încălcarea modului de gestionare a mijloacelor financiare ale partidelor politice sau ale fondurilor electorale), 182

¹² Art. 3, alin. (1) din Legea cu privire la actele normative: „o normă derogatorie de la o lege trebuie să fie instituită printr-o lege cel puțin de același nivel”.

¹³ Art. 5, alin. (4) din Legea cu privire la actele normative prevede că în caz de divergență între o normă generală sau specială și o normă derogatorie, care se conțin în acte normative de același nivel, se aplică norma derogatorie.

¹⁴ [Codul](#) de bune practici în materie electorală

¹⁵ [Legea](#) nr. 73 din 31.03.2022 privind modificarea unor acte normative

¹⁶ [Linii directe comune](#) privind prevenirea și combaterea utilizării abuzive a resurselor administrative în cursul proceselor electorale, elaborate de Comisia de la Veneția.

- (Falsificarea rezultatelor votării) Cod penal și pentru contravenția prevăzută la art. 52 Cod contravențional (Agitația electorală interzisă).
- au fost introduse forme agravante pentru subiecți speciali (concurenți electorali, membri ai grupului de inițiativă, persoane de încredere ale concurenților electorali sau funcționari electorali) la infracțiunile prevăzute la art. 181, 181¹ Cod penal;
 - au fost introduse noi componente de infracțiune pentru incriminarea tranzacțiilor financiare efectuate cu încălcarea legislației electorale și pentru finanțarea ilegală a partidelor politice, a concurenților electorali, a grupurilor de inițiativă sau a campaniilor electorale;
 - a fost exclusă contravenția prevăzută la art. 48 Cod contravențional (Utilizarea fondurilor nedeclarate, neconforme sau venite din străinătate pentru finanțarea partidelor politice);
 - a fost introdusă componența de contravenție pentru efectuarea agitației electorale de către organizațiile necomerciale, sindicate, patronate, reprezentanții cultelor religioase sau a părților lor componente, desfășurate inclusiv în lăcașele de cult;
 - a fost introdusă componența de contravenție prin care se sancționează utilizarea de către candidatul la alegeri a discursului de ură și instigarea la discriminare în cadrul perioadei electorale sau în materialele de agitație electorale;
 - a fost introdusă componența de contravenție prin care va fi sancționată transportarea organizată a alegătorilor spre secția de votare, în scopul determinării acestora să își exercite drepturile electorale și organizarea transportării.

MO Promo-LEX salută modificarea, și alinierea prevederilor legale naționale la standardele internaționale, introducerea prevederilor care vin să soluționeze unele adrese ale Curții Constituționale din anul 2016, cum ar fi sancționarea transportării organizate, a desfășurării agitației electorale de către reprezentanții cultelor religioase și sancționarea discursului de ură în campania electorală.

Totuși, considerăm că pentru asigurarea previzibilității procesului electoral atât pentru alegători, concurenți electorali cât și organe electorale sau instituții de stat, asemenea modificări la cadrul normativ urmau să intre în vigoare cel puțin, înainte de începerea perioadei electorale a următorului scrutin și nu în timpul perioadei electorale. Evidențiem că la momentul intrării în vigoare a legii, consiliile electorale de circumscripție erau deja constituite iar perioada de desemnare a candidaților era începută.

III. ORGANELE ELECTORALE

3.1 Activitatea CEC

3.1.1. Ședințele și hotărârile CEC

Pentru gestionarea procedurilor de organizare și desfășurare a alegerilor locale noi în cele 10 circumscripții electorale, CEC s-a întrunit în format mixt în cadrul a 20 de ședințe, dintre care 16 (80%) – ordinare și respectiv, 4 (20%) – extraordinare. În total, autoritatea electorală a adoptat, în conformitate cu prevederile legale și planul calendaristic, 52 de hotărâri care au reglementat modul de organizare și desfășurare a alegerilor.

3.1.2. Acreditarea și înregistrarea persoanelor autorizate să participe la procesul electoral

În vederea monitorizării alegerilor locale noi au fost acreditați în total 62 de observatori și cel puțin 16 reprezentanți cu drept de vot consultativ.

Acreditarea observatorilor. CEC a acreditat 46 de observatori naționali. Toți observatorii naționali acreditați de CEC au fost desemnați din partea Asociației Promo-LEX. La acest scrutin nu au fost înregistrate demersuri de acreditare a observatorilor internaționali. De asemenea, de către CECE au fost acreditați 16 observatori desemnați de concurenți (14 – de partide și bloc electoral și 2 – de candidați independenți).

Similar scrutinului din noiembrie 2021, pe parcursul zilei alegerilor observatorii acreditați au putut semnala în regim online, prin intermediul modulului „Observatorii” (parte a SIAS „Alegeri”), încălcările comise în secțiile de votare. Totuși, instrumentul a fost foarte puțin utilizat: potrivit informației statistice, spre examinare au fost depuse doar 3 sesizări, toate în primul tur de scrutin și toate de către observatorii Promo-LEX.

Înregistrarea persoanelor de încredere. Ca urmare a analizei rapoartelor observatorilor Promo-LEX, constatăm că și la acest scrutin majoritatea concurenților electorali nu au făcut uz de dreptul de a înregistra persoane de încredere. Din cei 38 de concurenți electorali înregistrați doar un singur candidat independent și-a înregistrat persoană de încredere¹⁷.

Confirmarea reprezentanților cu drept de vot consultativ. Potrivit observatorilor Promo-LEX, organele electorale au confirmat cumulativ cel puțin 16 reprezentanți cu drept de vot consultativ: în cadrul CEC – un reprezentant (BECS); la nivel de CECE și BESV – BECS (5), PAS și PPȘ – câte doi reprezentanți, PPN și PPDA – câte un reprezentant și trei reprezentanți din partea candidaților independenți¹⁸.

3.2 Activitatea consiliilor electorale de circumscripție electorală

În conformitate cu Programul calendaristic, CEC a constituit în termene legale circumscripțiile electorale și consiliile electorale de nivelul I în cele 10 localități. Din cele 10 CECE I, doar consiliul nr. 17/11 Glinjeni a fost constituit din 11 membri, alte 5 au avut în componența numerică 9 membri, iar 4 consilii – 7 membri.

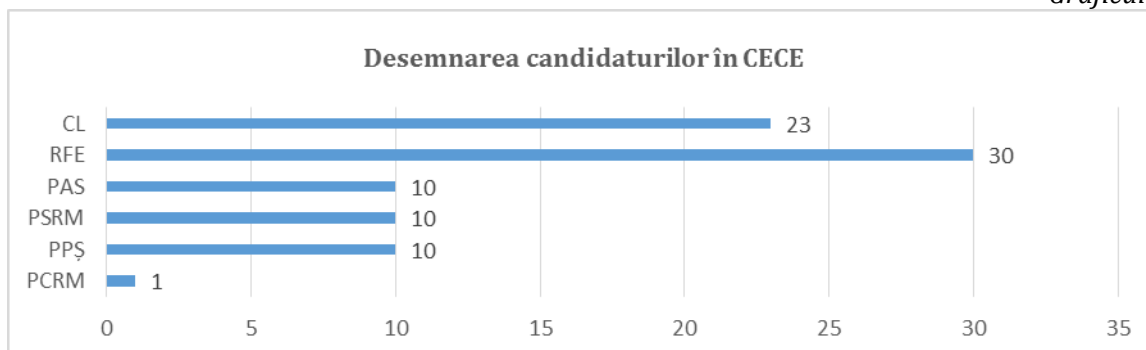
În urma examinării hotărârilor CEC cu privire la constituirea consiliilor electorale, constatăm respectarea prevederilor legale privind *desemnarea membrilor de către entitățile care dețin acest*

¹⁷ CI – Josan Mihail, Hagimus, r. Căușeni.

¹⁸ Josan Mihail, Dombrowschi Dumitru, Șoronga Silvia, Postolachi Dmitrii

drept. Astfel, conform informației reflectate în graficul nr. 2, cei mai mulți membri în componența CECE au fost desemnați de către CEC din Registrul Funcționarilor Electorali (RFE), urmați de funcționarii electorali desemnați din partea consiliilor locale și partide. În context, menționăm că trei partide reprezentate în Parlament (PAS, PSRM și PPȘ) au delegat membri în fiecare din consiliile electorale constituite.

Graficul nr. 2

Și la aceste alegeri *componența consiliilor a fost dezzechilibrată din perspectiva de gen*: 85% – femei și 15% – bărbați. De asemenea, funcțiile de conducere au fost ocupate în mare majoritate de femei: președinte – 7 (70%); vicepreședinte – 9 (90%) și secretar – 9 (90%).

Programul de lucru a fost, în general, respectat, consiliile electorale fiind deschise în 93% din vizitele observatorilor Promo-LEX. Cerințele privind afișarea informațiilor de interes public la sediul CECE au fost respectate diferențiat: 90% au afișat informația privind orarul de lucru; 80% privind componența CECE și doar 50% au făcut publică lista concurenților (Anexa nr. 1).

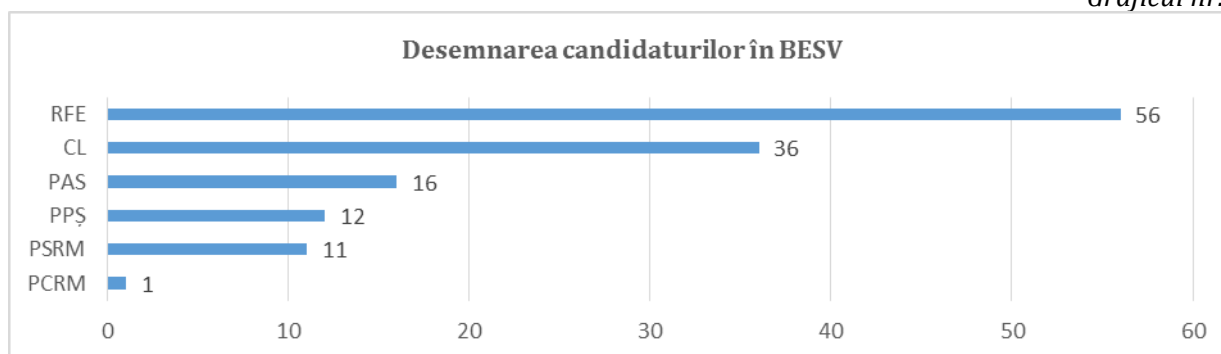
Accesibilitatea sediilor organelor electorale inferioare pentru persoanele cu nevoi speciale este în continuare precară: sediile consiliilor electorale sunt în proporție de 50% inaccesibile.

3.3 Activitatea birourilor electorale ale secțiilor de votare

Toate cele 18 BESV au fost organizate în termene legale, cu respectarea prevederilor privind constituirea biroului electoral dintr-un număr impar de membri. Conform prevederilor art. 132 din Codul electoral, 6 CECE¹⁹ au îndeplinit atribuțiile BESV. Astfel, 8 BESV și-au desfășurat activitatea în componența de 7 membri; 9 BESV – în componența de 9 membri, iar 1 BESV – în componența de 11 membri.

În urma examinării hotărârilor CECE cu privire la constituirea birourilor electorale, atestăm că toate partidele parlamentare deținătoare ale dreptului de desemnare a membrilor BESV au făcut uz de acest drept. Cei mai mulți funcționari electorali au fost desemnați de către CEC din RFE, urmați de cei desemnați din partea consiliilor locale (a se vedea graficul nr. 3).

Graficul nr. 3

¹⁹ S. Hagimus, r. Căușeni; s. Moara de Piatră, r. Drochia; s. Glinjeni, r. Fălești; s. Zăicani, r. Râșcani; s. Zastâncă, r. Soroca; s. Tătărești, r. Strășeni.

Din perspectiva de gen, conform rapoartelor observatorilor Promo-LEX, constatăm în componența BESV predominarea femeilor (88%): 130 de femei și 18 bărbați din totalul de 148 de membri. Raportul de gen respectiv se menține și în funcțiile de conducere, femeile fiind alese în calitate de președinte și vicepreședinte în proporție de 78% și de secretar în proporție de 100%.

Procedura de alegere prin vot deschis a conducerii a fost respectată de toate birourile electorale.

Privind sediile BESV, conform informațiilor prezentate de observatorii Promo-LEX, toate secțiile de votare au fost deschise în instituții publice (instituții de învățământ – 5; case de cultură – 10; instituții de stat – 4). Evaluarea gradului de accesibilitate a sediilor organelor electorale a permis constatarea faptului că doar 77% din SV au fost accesibile grupurilor de persoane vulnerabile.

Programul de lucru a fost respectat de către BESV în proporție de doar 55%. Ca urmare a analizei informațiilor raportate, constatăm respectarea lacunară de către BESV a obligației privind afișarea informațiilor de interes public la sediul organului electoral: 33% nu au afișat informația privind componența BESV; 33% – privind orarul de lucru, iar 17% – privind lista concurenților electorali (Anexa nr. 1).

IV. CONTESTAȚII ELECTORALE

Potrivit observatorilor Promo-LEX, în perioada electorală, alegătorii, concurenții electorali, dar și alți subiecți au depus în total 9 contestații, dintre care cel puțin 6 contestații și sesizări la CEC și trei contestații și sesizări la CECE 25/13 Ghetlova, r. Orhei. Evidențiem că două contestații cu același conținut au fost depuse atât la CEC cât și la CECE 25/13.

Dintre contestațiile și sesizările depuse la CEC, majoritatea (4) s-au referit la alegerile în circumscripția electorală 25/13 Ghetlova, r. Orhei. O contestația viza alegerile în circumscripția 20/3 Bobeica, r. Hîncești, iar o sesizare viza alegerile în circumscripția 29/35 Zastînca, r. Soroca.

Contestațiile și sesizările depuse la organele electorale au fost înaintate de alegători (patru contestații), candidații la funcția de consilieri desemnați de PPPDA (o contestație), un pretendent la funcția de primar (o contestație) și alți subiecți (trei sesizări). Cele mai multe contestații și sesizări au fost depuse împotriva acțiunilor/inacțiunilor concurenților electorali (PAS – 5, PPȘ – 3). Tematicile contestațiilor și sesizărilor se refereau la utilizarea mijloacelor financiare și materiale nedeclarate – 2; înregistrarea/neînregistrarea concurentului electoral – 2; utilizarea resurselor administrative – 2, nesuspendarea din funcție a persoanei care avea această obligație - 2, migrația artificială a alegătorilor-1.

Examinând contestațiile, CECE 25/13 în termenele prevăzute de legislația în vigoare, a emis hotărâri de respingere integrală a contestațiilor și sesizării, din motive de încălcare a termenelor de depunere a contestațiilor și lipsă a probelor pertinente și admisibile.

Iar în ce privește soluționarea contestațiilor de organul electoral superior, Comisia a aprobat o hotărâre de admitere parțială a contestației²⁰, o hotărâre de respingere a contestației²¹ și a emis o scrisoare de remitere spre competență în adresa CECE²². Asupra acestor contestații CEC s-a expus în termene prevăzute de legislația în vigoare sau cu depășirea nesemnificativă a termenului legal.

Totuși, în privința unei contestații²³ CEC s-a expus abia la 22 iunie 2022²⁴, deși legalitatea alegerilor în circumscripția respectivă a fost confirmată de instanța de judecată cu 6 zile mai devreme²⁵. Deși art. 71, alin. (6) Cod electoral prevede că examinarea contestațiilor privind finanțarea campaniilor electorale ale partidelor politice nu se supune termenelor de prescripție, MO Promo-LEX apreciază critic faptul că Comisia a nu a soluționat în termen restrâns contestația privind pretensele încălcări de nedeclarare a mijloacelor financiare și materiale. Evidențiem că, contestația a fost depusă înainte de ziua alegerilor al turului doi de scrutin, iar contestatarul a solicitat inclusiv anularea înregistrării concurentului electoral conform art. 75 alin. (5) Cod electoral. *În acest caz, soluționarea acestei contestații după ziua alegerilor a lipsit de esență solicitarea contestatarului de anulare a înregistrării concurentului electoral, iar nesoluționarea acestei contestații până la confirmarea legalității alegerilor a devalorizat întreaga contestație și corespunzător a lipsit contestatarul de dreptul la un recurs efectiv.*

În privința sesizărilor, CEC s-a expus prin emiterea unor scrisori. Deși transparența modului de înregistrare și soluționare a sesizărilor încă este scăzută, apreciem rolul activ al CEC în soluționarea sesizării privind pretensele alegații de migrație a alegătorilor și un eventual risc de influențare a rezultatelor alegerilor într-o circumscripție electorală.

²⁰ [Hotărârea](#) CEC nr. 500 din 06.05.2022 cu privire la contestația nr. CEC-10ALN/1 din 4 mai 2022

²¹ [Hotărârea](#) CEC nr. 501 din 08.05.2022 cu privire la contestația nr. CEC-10ALN/2 din 5 mai 2022

²² [Scrisoarea](#) nr. CEC-8/994 din 11.06.2022

²³ [Contestația](#) nr. CEC-10 ALN/3 din 11 iunie 2022

²⁴ [Hotărârea](#) nr. 564 din 22.06.2022 cu privire la controlul reflectării veniturilor și cheltuielilor concurentului electoral Partidul Politic „Partidul Acțiune și Solidaritate”

²⁵ [Hotărârea](#) Judecătorei Orhei din 16 iunie 2022, privind confirmarea legalității alegerilor și validării mandatului primarului al comunei Ghetlova, r. Orhei.

V. DESEMNAREA ȘI ÎNREGISTRAREA CONCURENȚILOR

5.1. Subiecții cu drept de desemnare

Potrivit Hotărârii CEC nr. 376²⁶ din 29 martie 2022, 56²⁷ de partide și organizații social-politice, înregistrate la ASP, au avut dreptul să participe la alegerile locale noi din 29 mai 2022. Conform Programului calendaristic al CEC²⁸, termenul de depunere a dosarelor de înregistrare a fost stabilit pentru 18 – 28 aprilie 2022. Potrivit observatorilor, termenele legale au fost respectate.

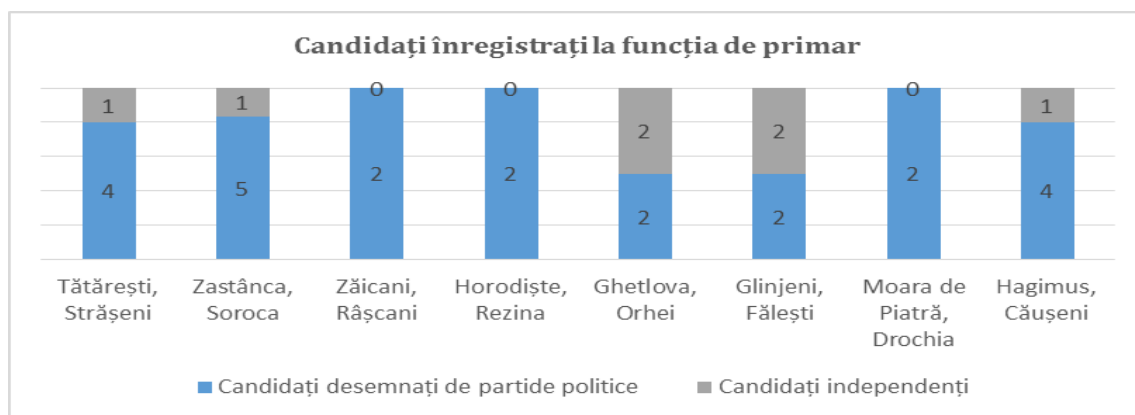
În context, la 26 aprilie 2022²⁹, CEC a înregistrat pentru participarea la alegerile locale noi un bloc electoral – Blocul electoral al Comuniștilor și Socialiștilor (BECS), constituit de către PSRM și PCRM.

5.2. Desemnarea și înregistrarea candidaților la funcția de primar

Pentru cele 8 mandate de primar au fost înregistrați 30 de candidați. Cei mai mulți (6) au fost înregistrați pentru funcția de primar al s. Zastâncea, r. Soroca, iar cei mai puțini (2) în alte 3 circumscripții.

Din totalul celor 30 de candidați, 23 (77%) au fost desemnați de către partidele politice și blocul electoral, iar 7 (23%) au candidat independent (graficul nr. 4). În cadrul acestui scrutin, candidații au fost desemnați de 8 partide politice și un bloc electoral.

Graficul nr. 4

În funcție de apartenența politică, cei mai mulți candidați la funcția de primar au fost înregistrați din partea PAS – 6 candidați, urmat de BECS – 5 candidați, PLDM și PPȘ câte 3 candidați, și 2 candidați din partea PPPDA. Celelalte partide politice participante (PPN, PDM, PL, PPPO) au desemnat doar câte un candidat la acest scrutin. Doar 20% din totalul candidaților înregistrați sunt femei.³⁰

²⁶ [Hotărârea CEC nr. 376 din 29 martie 2022](#) „Cu privire la lista partidelor și a altor organizații social-politice care au dreptul de a participa la alegerile locale noi în unele localități din 29 mai 2022”.

²⁷ Partidul Politic „Partidul Progresului Național”, înregistrat la data de 26 octombrie 2021, nu a avut dreptul de a participa la alegerile locale noi pentru funcția de primar al comunei Ghetlova, raionul Orhei, stabilite prin hotărârea CEC nr. 76/2021, iar Partidul Politic Forța de Alternativă și de Salvare a Moldovei, înregistrat la data de 22 martie 2022, a putut participa doar la alegerile locale noi pentru Consiliul comunal Bobeica, raionul Hâncești, stabilite prin hotărârea CEC nr. 373/2022.

²⁸ [Programul calendaristic](#) pentru realizarea acțiunilor de organizare și desfășurare a alegerilor locale noi unele localități din 29 mai 2022.

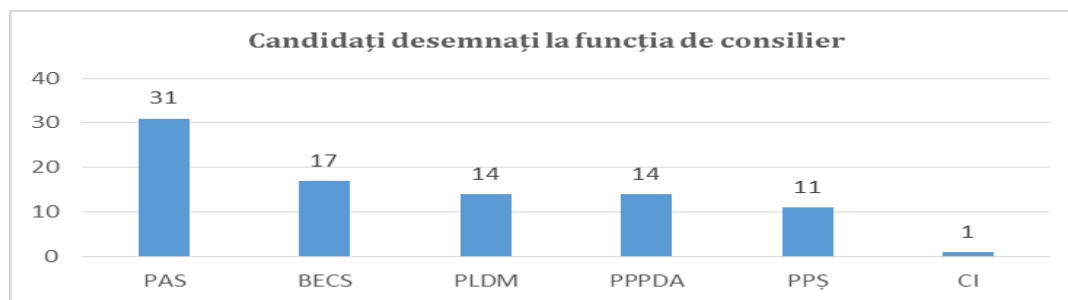
²⁹ [Hotărârea nr. 452/2022](#) cu privire la cererea de înregistrare a Blocului electoral al Comuniștilor și Socialiștilor și a simbolului electoral.

³⁰ La alegerile locale noi din 21.11.2021, ponderea femeilor în categoria candidaților înregistrați a fost de 29%.

5.3. Desemnarea și înregistrarea candidaților la funcția de consilier

În com. Lozova, raionul Strășeni și com. Bobeica, raionul Hâncești, au fost organizate alegeri pentru componența consiliilor locale. În vederea înregistrării au fost depuse 7 dosare din partea a 4 partide politice și a unui bloc electoral, și o cerere de înregistrare din partea unui candidat independent. În acest sens, pentru mandatele de consilier (13 mandate – CL Bobeica și 15 mandate – CL Lozova) au fost înregistrați în total de 87 de candidați (a se vedea graficul nr. 5).

Graficul nr. 5

În ceea ce privește ponderea femeilor în listele de candidați pentru funcția de consilier, datorită normelor impuse de Codul electoral privind respectarea cotei minime de reprezentare de 40% pentru ambele sexe și formula ce ține de poziționarea candidaților pe listă, minim 4 candidați la fiecare 10 locuri, rata de participare atestă un progres, astfel la scrutinul dat, 44% din totalul candidaților înregistrați sunt femei.

Analizând hotărârile CECE privind înregistrarea listelor de candidați pentru funcția de consilier, a fost constatată adoptarea unei hotărâri de înregistrare a listei de candidați cu nerespectarea regulilor reprezentativității pentru ambele sexe, prevăzute de art. 46 alin. (3). Astfel, CECE Lozova nr. 30/11, prin hotărârea nr. 24³¹ din 20 mai 2022, a aprobat în redacție nouă lista de candidați la funcția de consilier desemnați de către PAS, într-o componență numerică de 18 candidați, dintre care 7 sunt femei, ceea ce reprezintă doar 38,8%. În acest mod, lista candidaților nu a fost întocmită cu respectarea cotei minime de reprezentare pentru ambele sexe, însă poziționarea acestora pe listă a fost realizată conform formulei.

Reamintim că, la alegerile locale generale din 2019, în urma analizei listelor de candidați depuse la organele electorale s-a constatat un număr substanțial de cazuri de înregistrare a candidaților cu abateri de la prevederile privind cota de gen.

5.4. Refuzul organelor electorale de a înregistra candidații în alegeri

În cadrul acestui scrutin au fost consemnat doar un caz privind refuzul organului electoral de a înregistra dosarul candidatului. CECE Ghetlova³² nr. 25/13, a refuzat înregistrarea unui candidat independent la funcția de primar pe motiv că, în urma verificării listelor de subscripție prezentate, numărul semnăturilor valabile nu a fost suficient pentru a fi înregistrat în calitate de concurent.

³¹ [Hotărârea nr. 24](#) din 20 mai 2022 „Cu privire la cererea de modificare a hotărârii nr. 10/2022”.

³² [Hotărârea nr. 14](#) din 4 mai 2022 „Cu privire la cererea de înregistrare a dlui Crăciun Gheorghe în calitate de candidat independent la funcția de primar”

VI. LISTELE ELECTORALE ȘI REGISTRUL DE STAT AL ALEGĂTORILOR

6.1. Datele din Registrul de Stat al Alegătorilor (RSA)

În contextul alegerilor locale noi din 29 mai 2022, CEC a publicat săptămânal (a se vedea tabelul nr. 1) datele din RSA privind numărul de alegători în cele 10 circumscripții electorale. Promo-LEX apreciază deschiderea CEC în actualizarea și publicarea la intervale de timp scurte și regulate a informației din RSA.

La alegerile locale noi din 29 mai curent, la urnele de vot au fost așteptați puțin peste 22 de mii de cetățeni cu drept de vot. În majoritatea localităților constatăm o ușoară creștere a numărului de alegători.

Tabelul nr. 1. Dinamica numărului de alegători pentru perioada 29 aprilie – 27 mai 2022, pe baza datelor din RSA

Nr.	Localitatea	Numărul de alegători la data de:					Dinamica
		29.04 ³³	06.05 ³⁴	13.05 ³⁵	20.05 ³⁶	27.05 ³⁷	
1.	Hagimus, r. Căușeni	2 154	2 157	2 157	2 158	2 154	0
2.	Moara de Piatră, r. Drochia	1 061	1 065	1 064	1 065	1 068	+7
3.	Glinjeni, r. Fălești	2 644	2 645	2 646	2 647	2 647	+3
4.	Bobeica, r. Hîncești	2 398	2 406	2 406	2 404	2 404	+5
5.	Ghetlova, r. Orhei	1 983	1 986	1 986	1 986	1 985	+2
6.	Horodiște, r. Rezina	981	981	980	980	981	0
7.	Zăicani, r. Rîșcani	2 181	2 183	2 183	2 181	2 180	-1
8.	Zastînca, r. Soroca	1 899	1 901	1 899	1 900	1 908	+9
9.	Lozova, r. Strășeni	5 472	5 479	5 481	5 485	5 487	+15
10.	Tătărești, r. Strășeni	1 233	1 235	1 235	1 236	1 239	+6
	TOTAL	22 006	22 038	22 037	22 042	22 053	+47

6.2. Recepționarea listelor electorale și asigurarea accesului la acestea de către BESV

În conformitate cu art. 45 din Codul electoral și pct. 48 din Programul calendaristic al CEC, listele electorale au fost transmise către BESV în termen.

MO Promo-LEX salută respectarea de către organele electorale inferioare a prevederilor legale privind accesul observatorilor la toate informațiile cu caracter electoral, inclusiv la listele electorale, la procesele-verbale întocmite de organele electorale etc. Subliniem că și la acest scrutin observatorii au avut acces la listele electorale în format deplin în BESV care își aveau sediul deschis în timpul vizitelor efectuate. Totuși conform celor raportate de observatori, a fost înregistrat un caz în care observatorului nu i-a fost oferit acces la listele electorale (10/32 Hagimus, r. Căușeni).

Comparativ cu situația raportată la alegerile locale noi din 21 noiembrie 2021, la acest scrutin au fost constatate mai puține deficiențe în conținutul listelor electorale. Astfel, potrivit observatorilor MO Promo-LEX, în baza discuțiilor cu membrii birourilor, a fost constat un singur caz de prezență a unei persoane decedate în lista electorală (27/54 Zăicani, r. Râșcani).

Amintim că la fel ca în scrutinele precedente, alegătorii au putut să verifice corectitudinea informațiilor din listele electorale atât online (accesând paginile www.cec.md și verifica.cec.md), cât și fizic (în localurile birourilor electorale), până pe data de 28 mai 2022.

³³ [Numărul](#) total de alegători înscriși în RSA la data de 29 aprilie 2022.

³⁴ [Numărul](#) total de alegători înscriși în RSA la data de 6 mai 2022.

³⁵ [Numărul](#) total de alegători înscriși în RSA la data de 13 mai 2022.

³⁶ [Numărul](#) total de alegători înscriși în RSA la data de 10 mai 2022.

³⁷ [Numărul](#) total de alegători înscriși în RSA la data de 27 mai 2022.

VII. ADMINISTRAȚIA PUBLICĂ

7.1. Activități de organizare a alegerilor cu implicarea administrației publice locale

Observatorii Promo-LEX au vizitat toate cele 10 APL implicate în organizarea alegerilor și au monitorizat gradul de realizare a obligațiilor prevăzute de legislația din domeniu. În context, subliniem că 9 APL, cu excepția APL com. Lozova, au aprobat și au afișat decizia privind asigurarea spațiilor de afișaj și decizia privind oferirea spațiilor destinate întâlnirilor cu alegătorii. Potrivit monitorilor, spațiul a fost suficient pentru plasarea publicității electorale a concurenților electorali (minimum 1 m² per concurent electoral), cu excepția s. Hagimus, r. Căușeni și com. Lozova, r. Strășeni unde nu au fost înlăturate afișajele rămase de la campaniile electorale precedente.

Cu referire la spațiul destinat întâlnirilor cu alegătorii, menționăm că în cazul a 8 primării acesta a fost oferit gratuit, iar în cazul a două primării spațiul a fost oferit contra cost (100 de lei și 350 de lei per oră³⁸).

La acest scrutin, CEC a prevăzut un termen-limită de stabilire a minimumului de locuri de afișaj electoral și a minimumului de localuri pentru desfășurarea întâlnirilor cu alegătorii în Programul calendaristic. Amintim că, la alegerile locale noi din noiembrie 2021, un astfel de termen nu a fost prevăzut expres în Programul calendaristic.

7.2. Atribuțiile APL în desemnarea membrilor în organul electoral

Potrivit art. 28 alin. (4) și art. 30 alin. (10) din Codul electoral, candidaturile a 2, și respectiv, 3 membri ai CECE/BESV se propun de către consiliile locale. Candidaturile celorlalți membri se propun de către partidele parlamentare, iar dacă nu este suficient, numărul de membri se completează din RFE la propunerea CEC.

În urma analizei hotărârilor CEC privind constituirea CECE și a hotărârilor CECE privind constituirea BESV, MO Promo-LEX a dedus că majoritatea autorităților administrației publice locale și-au exercitat pe deplin dreptul de a propune membri în componența BESV. Astfel, din cele 10 autorități publice locale doar două consilii locale³⁹ nu au propus candidaturi în vederea desemnării în calitate de membri ai organelor electorale, atât CECE cât și BESV.

³⁸ s. Hagimus, r. Căușeni; s. Glinjeni, r. Fălești.

³⁹ com. Bobeica, r. Hânțești; com. Lozova, r. Strășeni.

VIII. CONCURENȚII ELECTORALI

8.1. Activități de promovare

În campania electorală, observatorii MO Promo-LEX au raportat desfășurarea a cel puțin 76 de activități de promovare de către 10 concurenți (a se vedea tabelul nr. 2). Cele mai utilizate tipuri de activități au fost întrunirile cu alegătorii și activitățile din ușă în ușă, care au constituit 54% din activitățile de campanie, precum și distribuirea materialelor electorale - 41%.

Tabelul nr. 2. Activitățile de promovare a concurenților electorali

<i>Activități electorale</i>	<i>PPȘ</i>	<i>PAS</i>	<i>BECS</i>	<i>PN</i>	<i>PPPDA</i>	<i>PPPO</i>	<i>PL</i>	<i>PLDM</i>	<i>Dumitru Dombrovschi</i>	<i>Mihail Josan</i>	<i>Total</i>
Distribuirea materialelor electorale	8	12	3	2	2	1	1	1		1	31
Întâlniri electorale	15	4		2	1				1		23
Activități din ușă în ușă	14	3	1								18
Salubrizări	3										3
Eveniment pentru copii		1									1
Total	40	20	4	4	3	1	1	1	1	1	76

Potrivit observatorilor Promo-LEX, cele mai multe activități au fost desfășurate de PPȘ (53%), urmat de PAS (26%), BECS și PN (câte 5%).

În funcție de locația desfășurării activităților de promovare, cele mai multe au fost raportate în CECE Zastînca, Soroca (31%), urmat de CECE Ghetlova, Orhei (20%) și CECE Moara de Piatră, Drochia (13%).

8.2. Publicitatea stradală/promoțională electorală

Observatorii MO Promo-LEX au raportat cel puțin 103 de situații de utilizare a publicității în cadrul activităților de promovare a concurenților electorali (a se vedea tabelul nr. 3). Cei mai activi au fost: PPȘ (46%), PAS (36%), precum BECS și PPPDA (câte 4%).

Tabelul nr. 3. Tipurile de publicitate per concurent electoral

<i>Tip publicitate</i>	<i>PPȘ</i>	<i>PAS</i>	<i>BECS</i>	<i>PN</i>	<i>PPPDA</i>	<i>PL</i>	<i>PLDM</i>	<i>PPPO</i>	<i>Mihail Josan</i>	<i>D.Dombrovschi</i>	<i>Total</i>
Ziare, pliante, broșuri, afișe etc.	26	12	4	1	1	1	1	1	1		48
Tricouri, genți, chipiuri etc. (cazuri)	14	3									17
Spoturi video/live facebook		2									2
Bannere	7	20		2	3				3	1	36
Total	47	37	4	3	4	1	1	1	4	1	103

Potrivit observatorilor Promo-LEX, cele mai utilizate tipuri de publicitate au fost materialele promoționale și de vizibilitate (ziare, flyere, tricouri etc. – 63%) și, respectiv, publicitatea stradală (35%).

8.2.1. Cazuri ce pot fi calificate drept utilizare a publicității electorale cu încălcarea prevederilor legale

Conform art. 70, alin. (6) din Codul electoral, răspunderea pentru conținutul materialelor electorale publicitate, difuzate sau publicate, o poartă concurentul electoral. Fiecare material publicitar va include: denumirea concurentului electoral, data tipăririi, tirajul materialului și denumirea tipografiei.

În baza rapoartelor observatorilor MO Promo-LEX, au fost constatate cel puțin 2 cazuri de distribuire a publicității electorale fără respectarea cerințelor pentru materialele publicitare. Dintre acestea, într-un caz a fost vizat PL⁴⁰, iar în al doilea caz - Mihail Josan, CI⁴¹.

Concomitent, în conformitate cu prevederile pct. 14 din *Regulamentul privind modalitatea plasării publicității electorale și de promovare politică pe panourile publicitare*⁴², este interzisă amplasarea afișelor electorale în alte locuri decât cele stabilite de legislație.

Contrar celor expuse, observatorii Promo-LEX au raportat cel puțin 2 cazuri de plasare neautorizată (pe piloni) a publicității electorale, fiind vizati BECS (CECE Zastînca, Soroca) și PPȘ (CECE Ghetlova, Orhei).

⁴⁰ Afiș A4 fără date tipografice pentru promovarea candidatului desemnat, Josu Constantin, la funcția de primar în Tătărești, Strășeni.

⁴¹ Plasarea Afișelor A3 fără date tipografice pentru promovarea la funcția de primar în CECE Hagimus, Căușeni.

⁴² [Hotărârea](#) CEC nr. 3328 din 28.04.2015 privind aprobarea Regulamentului privind modalitatea plasării publicității electorale și de promovare politică pe panourile publicitare.

IX. FINANȚAREA CAMPANIEI ELECTORALE

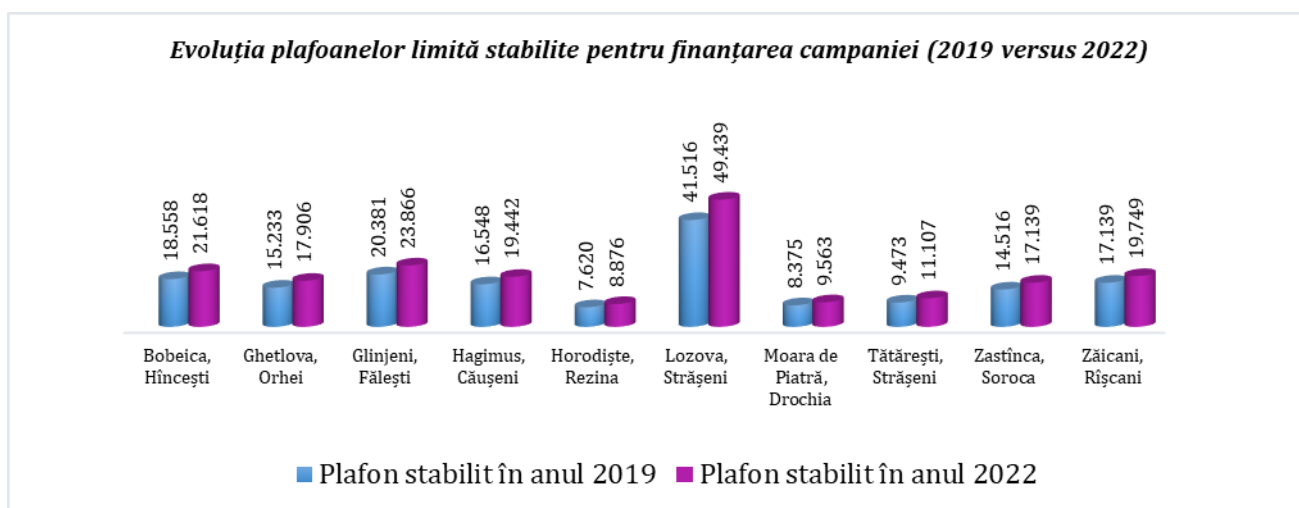
9.1. Cadrul legal

Finanțarea campaniei electorale este reglementată de: Codul electoral⁴³, Legea nr. 249 din 21 decembrie 2007 privind partidele politice⁴⁴ și Regulamentul CEC cu privire la finanțarea campaniilor electorale⁴⁵. CEC și CECE (în cazul candidaților independenți) sunt instituțiile mandatate cu recepționarea, verificarea și supravegherea rapoartelor financiare privind finanțarea campaniei electorale.

9.2. Reglementări stabilite de CEC în contextul campaniei electorale

Stabilirea plafoanelor mijloacelor ce pot fi virate în contul „Fond electoral”. Prin Hotărârea CEC nr. 408 din 12 aprilie 2022⁴⁶, a fost stabilit plafonul mijloacelor financiare ce pot fi virate în fondul electoral al concurentului electoral la alegerile locale noi din 29 mai 2022, pornind de la coeficientul stabilit de 9,03 lei pentru un alegător (a se vedea graficul nr. 6). Cel mai ridicat plafon a fost stabilit pentru CECE Lozova, Strășeni – 49.439 lei.

Graficul nr. 6

Comparativ cu plafoanele stabilite pentru aceleași circumscripții electorale în contextul alegerilor locale generale din 2019, a fost constatată o diferență nesemnificativă, provocată în mare parte de bugetul stabilit pentru anul 2022 și, respectiv, evoluția numărului total de alegători înregistrați în circumscripția electorală respectivă.

Creditul fără dobândă acordat concurenților electorali. Prin Hotărârea CEC nr. 407 din 12 aprilie 2022, a fost stabilit quantumul creditului fără dobândă acordat concurenților electorali: 25.000 de lei pentru fiecare partid politic, organizație social-politică și bloc electoral, și, respectiv, 5.000 de lei pentru fiecare candidat independent (similar alegerilor locale noi din 2021).

⁴³ [Codul electoral al Republicii Moldova.](#)

⁴⁴ [Legea nr. 249 din 21 decembrie 2007 privind partidele politice.](#)

⁴⁵ [Regulamentul CEC](#) privind finanțarea campaniilor electorale ale concurenților electorali, adoptat prin Hotărârea CEC nr. 2704 din 17 septembrie 2019.

⁴⁶ [Hotărârea CEC nr. 408 din 12 aprilie 2022](#) cu privire la stabilirea plafonului general al mijloacelor financiare ce pot fi transferate pe contul „Fond electoral” al concurentului electoral la alegerile locale noi din data de 29 mai 2022.

Concomitent, CEC a stabilit că Ministerul Finanțelor va elabora și va aproba Regulamentul privind modul de acordare a creditelor fără dobândă concurenților electorali în vederea desfășurării campaniei electorale. Cu toate acestea, în rezultatul verificărilor efectuate, regulamentul ce urma a fi aprobat de Ministerul Finanțelor nu a fost identificat (ultimul document de acest fel a fost aprobat de instituție în contextul alegerilor parlamentare anticipate din 11 iulie 2021⁴⁷).

Atragem atenția că niciunui concurent electoral nu i-au fost oferite credite fără dobândă.

9.3. Raportarea financiară la CEC și gestionarea procesului de către organul electoral

9.3.1. Conformarea concurenților electorali termenelor și condițiilor de raportare financiară

Potrivit prevederilor legale, concurenții electorali înregistrați urmează să execute următoarele acțiuni în vederea raportării datelor privind finanțarea campaniei electorale:

- *desemnarea la CEC a responsabilului de finanțe (trezorier)*⁴⁸.

Dintre cei 38 de concurenți electorali înregistrați⁴⁹, trezoreri au fost desemnați de toate cele 9 formațiuni politice (8 partide și un bloc electoral constituit din două partide) care au participat la alegeri. În cazul candidaților independenți, trezorier a fost desemnat doar de un singur concurent (Mihail Josan, CI, Hagimus, Căușeni) - a se vedea Anexa nr. 2.

În continuare, pentru simplificarea expunerii, la analiza procesului de raportare financiară se va reflecta informația pentru 9 formațiuni politice înregistrate în calitate de concurenți (23 concurenți înregistrați la funcția de primar și 7 – la funcția de consilieri) și, respectiv, 8 CI (7 – la funcția de primar, 1 – la funcția de consilier).

- *deschiderea contului „Fond electoral”, în termen de 3 zile de la înregistrarea în calitate de concurent, prin intermediul căruia vor fi recepționate mijloacele bănești transferate, precum și efectuate cheltuielile pentru campania electorală, cu informarea CEC despre deschiderea sau nu a acestuia*⁵⁰.

Dintre cele 9 formațiuni politice înregistrate în campanie, doar 6 formațiuni au deschis cont „Fond electoral”⁵¹. Ca și în scrutinele electorale anterioare, PPȘ a informat CEC⁵² despre imposibilitatea deschiderii contului “Fond electoral” începând încă din 8 aprilie 2022. Ca rezultat, concurentul electoral a raportat finanțarea campaniei electorale doar din donații în mărfuri, obiecte, lucrări sau servicii.

În opinia Promo-LEX, prin refuzul de deschidere a contului “Fond electoral”, se limitează activitatea partidelor politice, inclusiv de a participa la alegeri. Or, potrivit art. 21 din Legea privind partidele politice, activitatea partidului politic poate fi limitată dacă prin acțiunile acestuia se aduc prejudicii grave pluralismului politic sau principiilor democratice fundamentale. Concomitent, prin refuzul de deschidere a contului pentru un concurent electoral se limitează dreptul cetățeanului de a fi ales. Prin urmare, reiterăm necesitatea prevederii calității speciale a concurenților electorali și a conturilor deschise de către aceștia.

⁴⁷ [Ordinul](#) Ministerului Finanțelor nr. 70 din 17 mai 2021 cu privire la acordarea creditelor fără dobândă concurenților electorali.

⁴⁸ Art. 41, alin. (2), lit. a) din [Codul](#) electoral.

⁴⁹ Din totalul celor 38 concurenți menționați, în cazul a 30 – au fost pentru funcția de primar (23 – desemnați de 9 formațiuni politice, iar 7 – candidați independenți), iar 8 – pentru funcția de consilieri (7 – desemnați de formațiuni politice și un candidat independent).

⁵⁰ Art. 41, alin. (2) din Codul electoral.

⁵¹ BECS, PAS, PDM, PL, PLDM și PN.

⁵² [Notă](#) informativă a PPȘ privind solicitările remise către unele bănci în vederea deschiderii conturilor speciale destinate Campaniei electorale pentru ALN din 29.05.2022

În cazul altor 2 partide politice (PPPDA și PPO), au fost prezentate informații privind nedeschiderea conturilor "Fond electoral" sau despre neefectuarea cheltuielilor de campanie. Cu toate acestea, de-a lungul campaniei electorale, formațiunile respective au raportat cheltuieli efectuate din donații în mărfuri, obiecte, lucrări sau servicii.

În privința celor 8 CI, potrivit observatorilor Promo-LEX, doar un CI⁵³ a deschis cont "Fond electoral", iar alți 2 CI⁵⁴ au informat CECE despre nedeschiderea contului "Fond electoral" și, respectiv, desfășurarea activităților de campanie care nu implică cheltuieli financiare. În cazul a 5 CI⁵⁵, nu au fost prezentate careva informații privind finanțarea campaniei electorale.

– *prezentarea la începutul campaniei a raportului financiar de către partidele politice care intenționează să transfere pe contul „Fond electoral” al concurentului mijloace financiare proprii, deținute pe contul lor la data începerii campaniei electorale*⁵⁶.

Rapoartele respective au fost depuse de 5 partide politice (PAS, PSRM, PN, PDM și PLDM) care au efectuat transferuri din contul curent al partidului politic în contul „Fond electoral”. În cazul PLDM, raportul menționat a fost depus cu întârziere, contrar prevederilor legale (tocmai peste 15 zile după transferarea banilor din contul curent al partidului în contul "Fond electoral").

– *prezentarea raportului privind finanțarea campaniei electorale, depus în termen de 3 zile de la deschiderea contului „Fond electoral” și, ulterior, raportul depus săptămânal (la fiecare două săptămâni în cazul CI) la CEC/CECE*⁵⁷.

Raportul inițial (3 zile de la deschiderea contului) a fost depus de 5⁵⁸ formațiuni politice din cele 6 care au deschis contul "Fond electoral".

Respectarea regulilor de depunere săptămânală a rapoartelor este reflectată în Anexa nr. 2. S-a observat că spre sfârșitul campaniei electorale, concurenții electorali au fost mai responsabili în raportarea financiară, comparativ cu începutul campaniei, când nu sunt depuse în termen informațiile privind lipsa cheltuielilor sau modul în care este finanțată campania electorală.

În perioada campaniei electorale, au fost depuse rapoarte privind finanțarea campaniei electorale și de trei formațiuni politice care nu au deschis cont "Fond electoral" (PPȘ, PPPDA și PPO), fiind raportată finanțarea campaniei doar din donații în mărfuri, obiecte, lucrări sau servicii.

Cu referire la CI, constatăm că unicul CI care a deschis cont "Fond electoral" și a depus toate rapoartele corespunzătoare la CECE este Mihail Josan (Hagimus, Căușeni).

9.3.2. Supravegherea și controlul de către CEC a procesului de raportare financiară

Activitatea CEC privind supravegherea și controlul finanțării campaniei electorale pentru alegerile locale noi din 29 mai 2022 s-a axat pe două direcții principale:

➤ *Analiza veniturilor și cheltuielilor concurenților electorali raportate săptămânal la CEC;*

Direcția respectivă s-a focusat pe analiza respectării termenelor și condițiilor de raportare săptămânală a informației privind finanțarea campaniei electorale. În baza analizei respective, CEC a adoptat 6 hotărâri prin care a fost analizat și controlat procesul de raportare financiară săptămânală a concurenților electorali. În baza acestora, pentru neconformarea repetată a concurenților electorali prevederilor legale privind raportarea financiară (neprezentarea rapoartelor în termen, neconformarea hotărârilor autorității electorale etc.), CEC a aplicat PPO o

⁵³ Mihail Josan CI, Hagimus, Căușeni.

⁵⁴ Dumitru Dombrovski CI și Silvia Șoronga CI, ambii din Glinjeni, Fălești.

⁵⁵ Grigore Filimon CI și Igori Rotari, CI din Ghetlova, Orhei, Mihail Corovlean, CI din Zastînca, Soroca, Dmitrii Postolachi, CI din Tătărești, Strășeni și Nicolae Lozovanu, CI din Lozova, Strășeni.

⁵⁶ Art. 43, alin. (1) și (7) din Codul electoral.

⁵⁷ Art. 43, alin. (1) din Codul electoral.

⁵⁸ BECS, PAS, PDM, PLDM și PN.

sanctiune sub formă de avertisment. Din aceleași considerente, în cazul altor 5 concurenți, organul electoral a dispus aplicarea a 7 atenționări (PPPO – 2, BECS - 2, PL, PN și PLDM – câte una).

În opinia Promo-LEX, sancțiunile impuse de CEC pot contribui la disciplinarea concurenților electorali și conformarea acestora prevederilor legale privind finanțarea campaniei electorale. În plus, apreciem că anterior aplicării sancțiunilor prevăzute de cadrul legal, prin hotărârile adoptate, CEC inițial atenționează și/sau obligă concurenții să corecteze încălcările admise, fiindu-le oferit un termen de 24 ore, după care pentru cazurile de neconformare au fost aplicate sancțiunile corespunzătoare.

➤ *Controlul reflectării veniturilor și cheltuielilor concurenților electorali;*

În contextul alegerilor locale noi din 29 mai 2022, CEC a continuat practica inițiată anterior privind controlul autenticității/corectitudinii veniturilor și cheltuielilor raportate de concurenții electorali. Spre deosebire de alegerile locale din 21 noiembrie 2021, pentru alegerile locale noi din 29 mai 2022 autoritatea electorală nu a constituit însă un Grup de lucru interinstituțional care să examineze și verifice rapoartele privind finanțarea campaniilor electorale.

Potrivit informației reflectate în Hotărârea CEC nr. 549 din 7 iunie 2022⁵⁹, CEC a solicitat CECE să prezinte, în formă scanată sau fotografiată, materialele de campanie electorală (panouri, postere, pliante, broșuri etc.), distribuite sau afișate în raza circumscripției electorale de către concurenții electorali desemnați de partidele politice sau blocul electoral. Ca rezultat, CEC a dispus atenționarea a trei concurenți electorali:

- PPȘ – atenționarea de a nu admite abateri de la prevederea legală ce impune evaluarea la prețul de piață a donațiilor în mărfuri și servicii;
- PN și PL – atenționarea de a respecta prevederile art. 70, alin. 6) din Codul electoral privind obligativitatea includerii pe materialele electorale publicitare a denumirii concurentului electoral, data tipăririi, tirajul materialului și denumirea tipografiei care l-a tipărit.

De cealaltă parte, în privința procesului de raportare financiară a CI, activități de supraveghere și control asigurate de către CECE nu au fost desfășurate. Astfel, constatăm că în cazul celor 5 CI care nu au depus nici o informație privind raportarea financiară, CECE nu au adoptat careva hotărâri privind corectarea sau sancționarea cazurilor respective. Mai mult decât atât, nici în cazul CI care a raportat despre deschiderea contului "Fond electoral" și a depus rapoartele financiare, CECE nu a adoptat nici o hotărâre privind supravegherea veniturilor și cheltuielilor.

În contextul celor expuse, așa cum a fost recomandat în repetate rânduri de Promo-LEX, considerăm că este imperativ necesară eficientizarea mecanismului de control al finanțării campaniei electorale prin consolidarea capacităților CEC în vederea instituirii unui mecanism de verificare/estimare a cheltuielilor concurenților electorali.

În același scop însă, considerăm că corectitudinea, eficiența, impactul și încrederea actorilor electorali în procesul menționat este în strictă dependență de următorii factori:

- metodologia transparentă, clară și argumentată aplicată pentru controlul veniturilor și cheltuielilor declarate de concurenții electorali;

În baza hotărârilor CEC privind controlul reflectării veniturilor și cheltuielilor concurenților electorali, nu a fost posibilă identificarea metodologiei clare și argumentate, aplicată în procesul respectiv de organul electoral. Prin urmare, recomandăm aprobarea metodologiei de lucru, cu stabilirea clară și detaliată a criteriilor care stau la baza activității subdiviziunii responsabile de controlul veniturilor și cheltuielilor declarate de concurenții electorali.

- existența instrucțiunilor clare și detaliate privind raportarea financiară a partidelor politice/campaniilor electorale;

⁵⁹ [Hotărârea](#) CEC nr. 549 din 7 iunie 2022 cu privire la controlul reflectării veniturilor și cheltuielilor concurenților electorali în campania electorală pentru alegerile locale noi din 29 mai 2022.

În opinia Promo-LEX, în scopul asigurării uniforme a supravegherii și controlului finanțelor concurenților electorali/partidelor politice, CEC urmează să elaboreze și aprobe instrucțiuni clare, detaliate, care să fie aplicate uniform de toate părțile interesate privind regulile de raportare financiară a concurenților electorali/partidelor politice. Cu referire la acest subiect însă, constatăm că până în prezent, CEC nu a elaborat și aprobat astfel de instrucțiuni. Prin urmare, dat fiind tendința autorității electorale de fortificare a capacităților de monitorizare și control al finanțării campaniilor electorale/partidelor politice, considerăm necesară elaborarea și aprobarea cu prioritate a instrucțiunilor clare și detaliate, pe fiecare tipuri de venituri și cheltuieli, privind regulile, formatul și termenele de raportare financiară.

- aplicarea uniformă/egală a sancțiunilor în raport cu concurenții electorali care admit încălcări de același tip;

În opinia Promo-LEX, factorul menționat are un impact decisiv asupra nivelului de încredere a actorilor electorali în acțiunile instituțiilor statului privind finanțarea corectă și transparentă a campaniilor electorale/partidelor politice. În situația în care unii concurenți electorali sunt sancționați pentru acțiuni care în cazul altor concurenți rămân neobservate, încrederea în corectitudinea procesului scade.

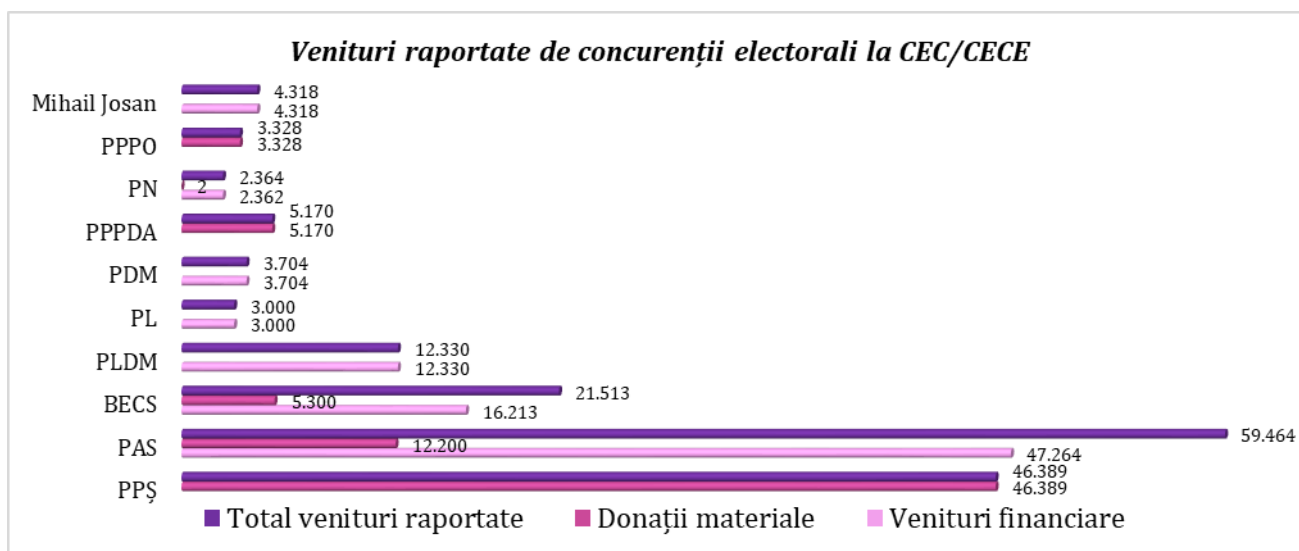
Astfel, reiterăm că în situația în care CEC a atenționat/aplicat sancțiuni în cazul formațiunilor politice care au admis încălcări în procesul de raportare a finanțării campaniei electorale, atunci în cazul candidaților independenți situația a fost invers – la nivel de CECE nu au fost aprobate hotărâri prin care să fie analizat detaliat procesul de raportare și, respectiv, nu a fost aplicată nici o sancțiune.

9.4. Veniturile și cheltuielile reflectate în rapoartele privind finanțarea campaniei electorale

9.4.1. Veniturile declarate și sursa acestora

Potrivit rapoartelor depuse la CEC/CECE, volumul total al veniturilor declarate de concurenții electorali în campania electorală a fost de **161.578 de lei**, inclusiv donațiile în mărfuri, obiecte, lucrări sau servicii (a se vedea graficul nr. 7).

Graficul nr. 7

Din totalul veniturilor raportate, 55% au constituit venituri financiare, fiind acumulate direct în contul "Fond electoral", iar 45% au fost raportate din donații materiale. În opinia Promo-LEX, situația descrisă este îngrijorătoare din moment ce donațiile materiale constituie o metodă complementară de finanțare a campaniei electorale, metoda de bază fiind veniturile acumulate în

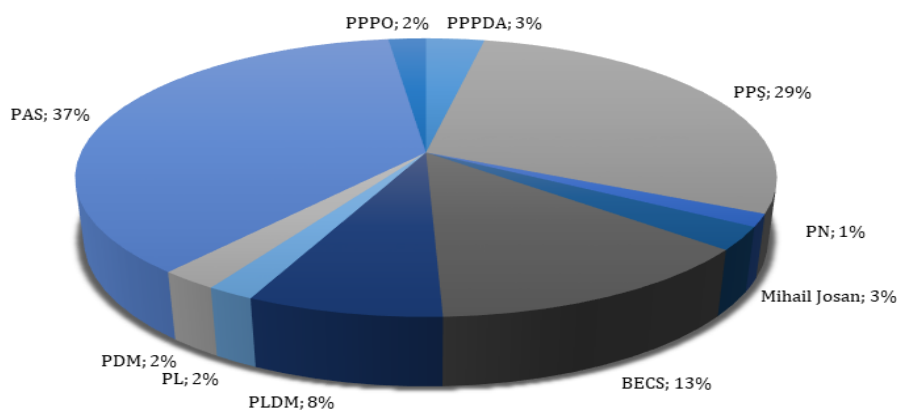
contul "Fond electoral". Cu toate acestea, constatăm că ponderea veniturilor acumulate direct în contul "Fond electoral" și a celor din donații materiale a fost aproape echivalentă.

În baza celor expuse, considerăm necesară intervenția și identificarea soluțiilor de către CEC pentru cazurile în care băncile refuză deschiderea contului "Fond electoral" pentru concurenții electorali.

Cele mai multe venituri în campanie au fost declarate de PAS (37%), PPȘ (29%) și BECS (13%). Prin urmare, din totalul veniturilor raportate, 79% au fost raportate de 3 formațiuni politice (19 candidați), iar 21% - de 6 partide (11 candidați) și un candidat independent (a se vedea graficul nr. 8).

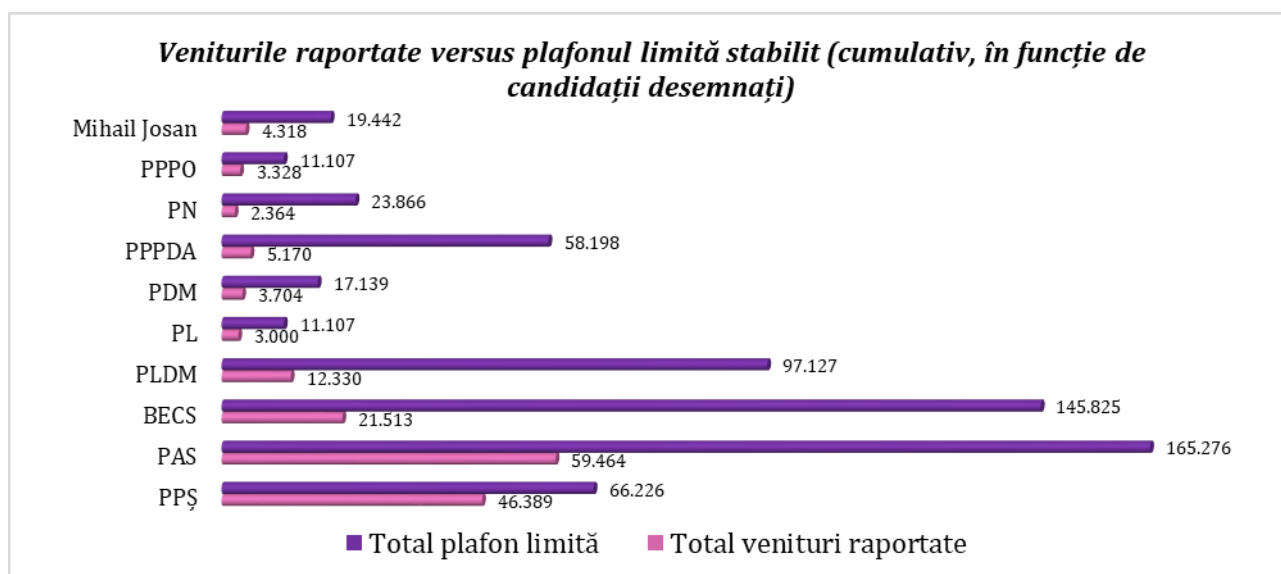
Graficul nr. 8

Ponderea veniturilor raportate per concurenți electorali

Potrivit datelor reflectate în rapoartele prezentate la CEC/CECE, niciunul dintre concurenții electorali nu a depășit plafonul legal stabilit pentru veniturile destinate campaniei electorale (a se vedea graficul nr. 9).

Graficul nr. 9

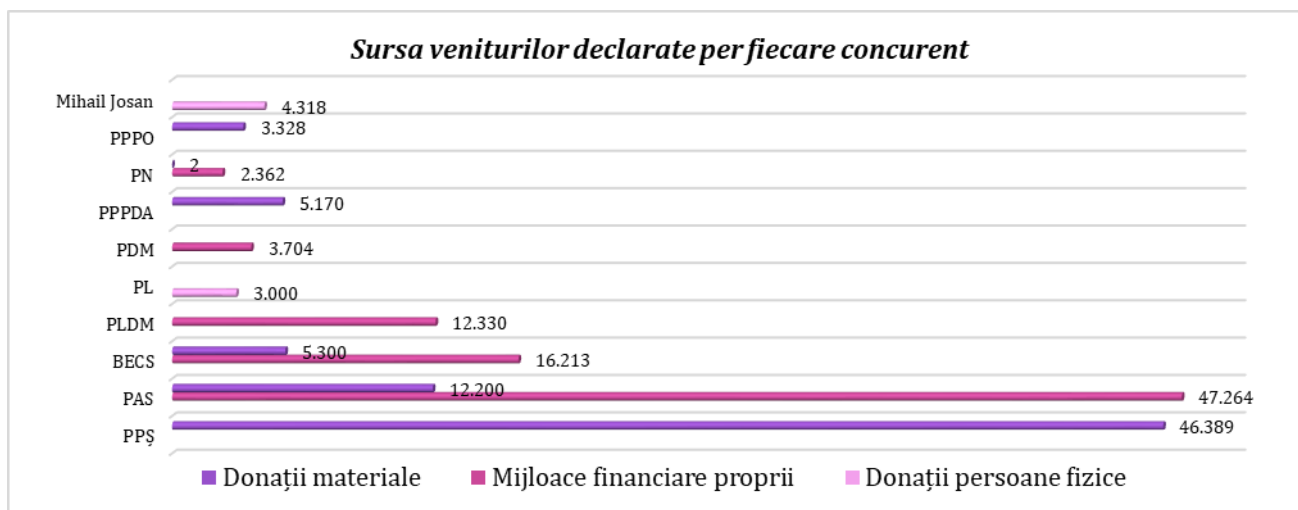

Veniturile declarate au fost acumulate din următoarele surse (a se vedea graficul nr. 10):

- 4% (7.318 de lei) au fost acumulate din donații efectuate de persoane fizice, dintre care 59% au fost efectuate pentru Mihail Josan CI, iar 41% - pentru PL;

- 51% (81.872 de lei) au fost acumulate din mijloace proprii (transfer din contul curent al partidului politic în contul „Fond electoral”) pentru 5 concurenți electorali. Dintre acestea, 58% au fost pentru PAS, 20% – BECS, 15% – PLDM, 5% - PDM, iar 3% - PN. Din totalul mijloacelor proprii utilizate în campanie, 42% au fost din subvențiile primite de partide din bugetul de stat (BECS, PLDM, PDM și PN), iar 58% - din donații (PAS);
- 45% (72.389 de lei) au fost acumulate din donații în mărfuri, lucrări sau servicii, dintre care 64% au fost pentru PPȘ, 17% – pentru PAS, câte 7% - BECS și PPPDA, iar 5% – pentru PPPO.

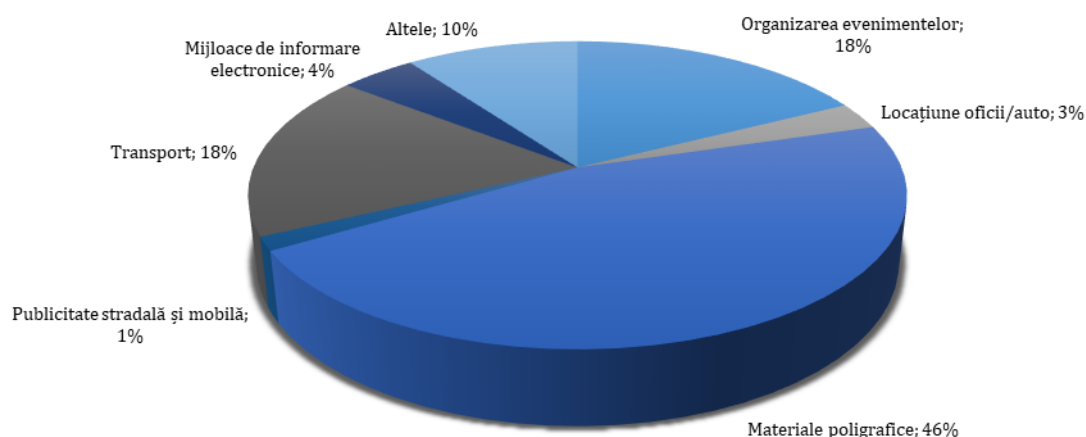
Graficul nr. 10

În privința donațiilor materiale declarate, în funcție de destinație, 46% au constituit cheltuieli pentru materiale poligrafice, 18% – pentru organizarea evenimentelor, iar alte 18% – pentru transport (a se vedea graficul nr. 11).

Graficul nr. 11

Destinația donațiilor materiale raportate de concurenții electorali

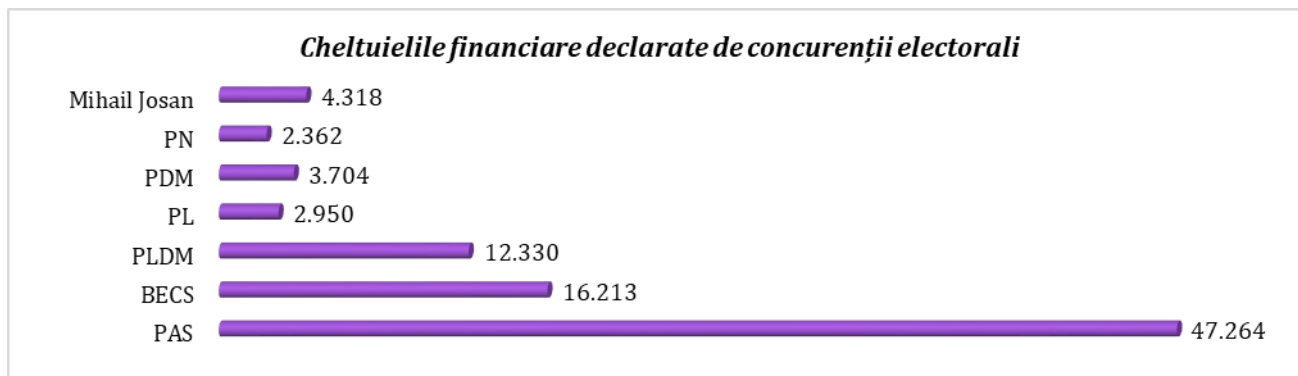

În contextul celor expuse, reiterăm recomandările Promo-LEX expuse și în rapoartele anterioare privind necesitatea includerii donațiilor materiale în balanța raportului, la rubrica rulaje financiare, atât ca sursă de finanțare (cu indicarea persoanelor fizice sau juridice care au donat), cât și la cheltuieli (cu specificarea destinației). Concomitent, CEC urmează să reglementeze clar și exhaustiv declararea donațiilor respective, inclusiv categorisirea donațiilor materiale în funcție de destinația acestora.

9.4.2. Cheltuielile financiare declarate și destinația acestora

Potrivit rapoartelor depuse la CEC/CECE, în campania electorală, 6 formațiuni politice și un CI au declarat cheltuieli financiare totale în valoare de 89.140 de lei (a se vedea graficul nr. 12).

Graficul nr. 12

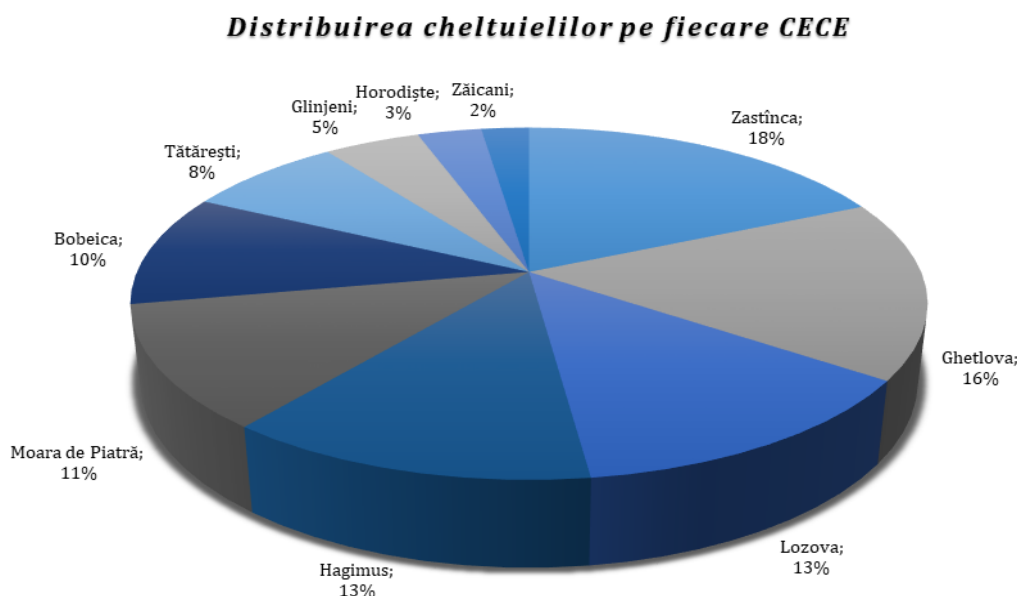

Din totalul cheltuielilor financiare declarate, cele mai multe au fost raportate de PAS – 53%, urmat de BECS – 18%, PLDM – 14% și Mihail Josan, CI – 5%.

În funcție de destinația cheltuielilor, s-a constatat că 65% au fost pentru materialele promoționale (ziare, pliante, chipiuri, veste etc.), iar 34% - pentru publicitate. Predominarea în activitățile de promovare a concurenților electorali a utilizării materialelor promoționale și publicității a fost confirmată și de observatorii Promo-LEX, care au raportat aceeași tendință în campania electorală.

În funcție de circumscripțiile electorale în care au fost raportate cheltuielile de campanie, constatăm că cele mai multe cheltuieli financiare și din donații materiale au fost efectuate în competiția electorală pentru funcția de primar al s. Zastînca, r-l Soroca – 18%, urmat de c. Ghetlova, r-l Orhei – 16% și, respectiv, s. Hagimus, r-l Căușeni – 13% (a se vedea graficul nr. 13).

Graficul nr. 13

9.5. Monitorizarea civică a finanțării campaniei electorale

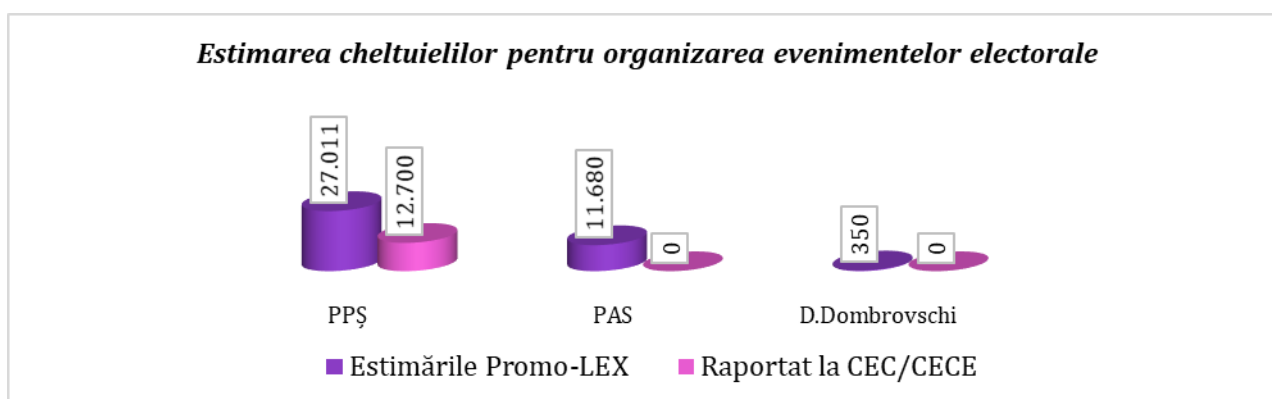
În baza rapoartelor completate de observatorii Promo-LEX, au fost estimate cheltuielile concurenților electorali efectuate în perioada campaniei electorale. După estimarea acestora, cheltuielile respective au fost contrapuse cu cheltuielile declarate la CEC în rapoartele privind finanțarea campaniei electorale (inclusiv donațiile materiale declarate). Ca rezultat, au fost identificate minim patru categorii de cheltuieli unde estimările Promo-LEX diferă de informația din rapoartele concurenților electorali.

Drept repere metodologice pentru estimarea cheltuielilor au fost aplicate prețurile minime de piață identificate pentru serviciile, bunurile și lucrările utilizate de concurenți în scop de agitație electorală. Menționăm că prețurile respective au fost aplicate uniform pentru toți concurenții. Cu referire la acest aspect, considerăm că pot exista unele divergențe între costurile aplicate de Promo-LEX și cele indicate de concurenții electorali.

9.5.1. Estimarea cheltuielilor pentru organizarea evenimentelor electorale

Observatorii Promo-LEX au raportat în campania electorală despre organizarea întrunirilor electorale, activităților din ușă în ușă, distribuirea materialelor electorale etc. În baza acestora, au fost estimate cheltuieli nedeclarate de 3 concurenți electorali în valoare de cel puțin **26.341 de lei** (a se vedea graficul nr. 14).

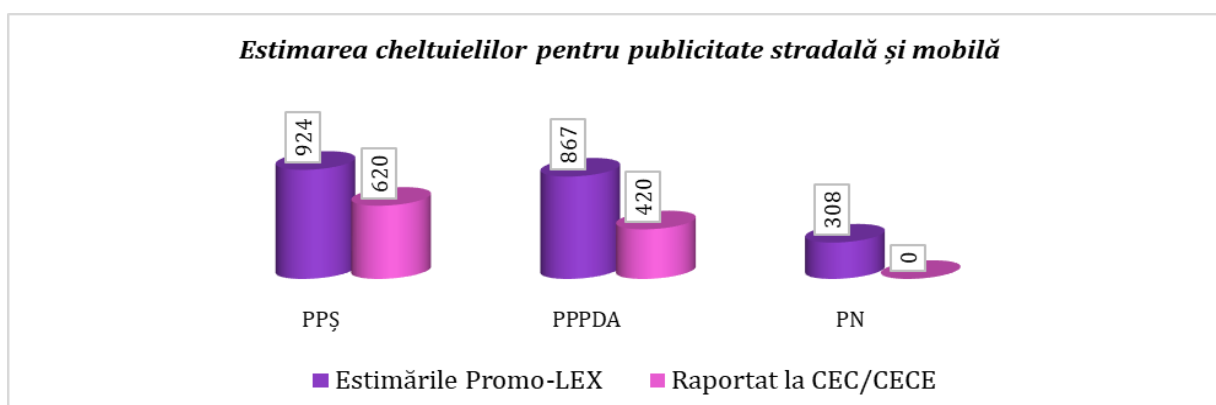
Graficul nr. 14

9.5.2. Estimarea cheltuielilor pentru publicitatea stradală și mobilă

În campania electorală, au fost raportate cazuri de plasare a publicității stradale și mobile (bannere). Ca rezultat, au fost estimate cheltuieli nedeclarate de 3 concurenți electorali de cel puțin **1.059 de lei** (a se vedea graficul nr. 15).

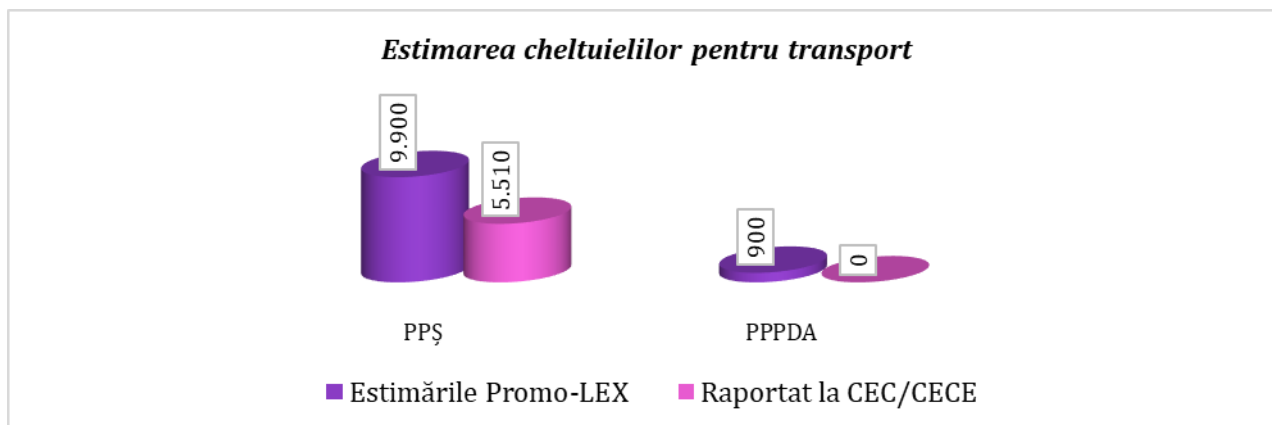
Graficul nr. 15

9.5.3. Estimarea cheltuielilor pentru transport

În perioada monitorizată, observatorii Promo-LEX au raportat activități de campanie care au implicat cheltuieli pentru deplasarea concurenților electorali sau a persoanelor care au efectuat campanie de promovare a acestora. Ca rezultat, au fost estimate cheltuieli nedeclarate de 2 concurenți electorali de cel puțin **5.290 lei** (a se vedea graficul nr. 16).

Graficul nr. 16

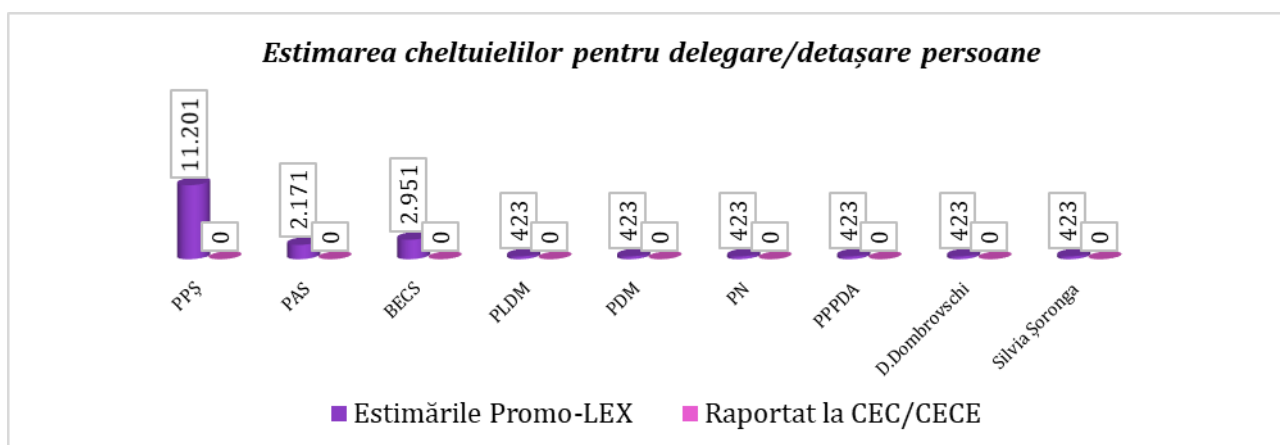

9.5.4. Estimarea cheltuielilor pentru delegare/detașare de persoane

Implicarea agitatorilor (distribuirea materialelor electorale) și a observatorilor în ziua alegerilor a fost raportată în cazul a 9 concurenți electorali. Prețul minim de estimare a cheltuielilor pentru agitatori și observatori a fost stabilit în baza cuantumului minim garantat al salariului în sectorul real⁶⁰, care din 1 aprilie 2022 este de 3.500 de lei (o oră de lucru - 20,71 lei).

În contextul celor expuse, menționăm că pentru implicarea agitatorilor și observatorilor, au fost estimate cheltuieli nedeclarate de 9 concurenți electorali de cel puțin **18.861 de lei** (a se vedea graficul nr. 17).

Graficul nr. 17

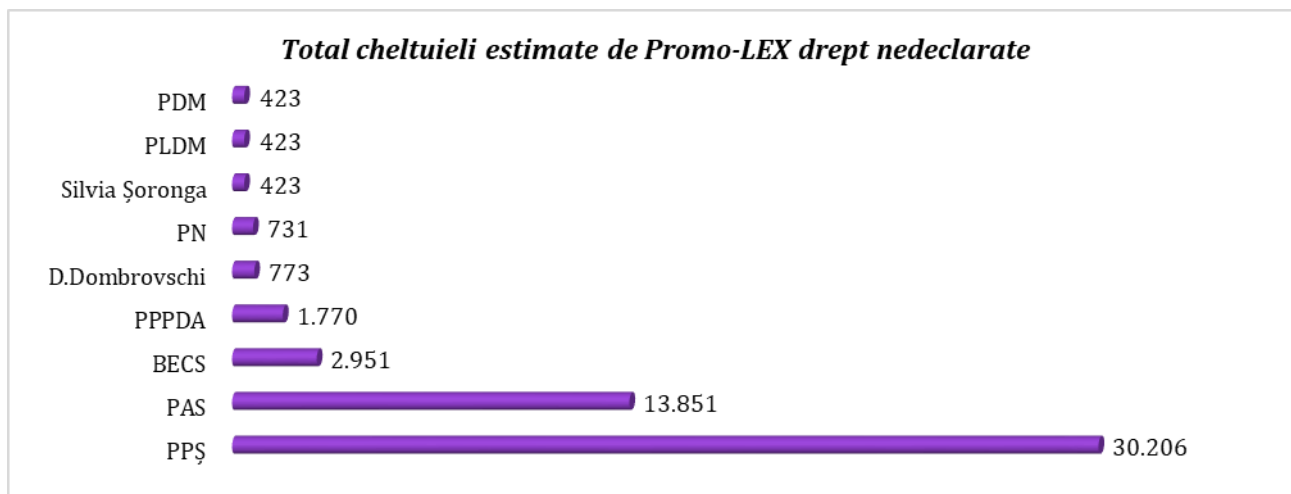

9.5.5. Concluzii generale privind estimarea cheltuielilor concurenților electorali

În baza rapoartelor observatorilor Promo-LEX, pentru activitățile de campanie a 7 formațiuni politice și 2 CI, au fost estimate cheltuieli nedeclarate de cel puțin **51.551 de lei** (a se vedea graficul nr. 18).

⁶⁰ [Hotărârea](#) Guvernului nr. 165 din 9 martie 2010 cu privire la cuantumul minim garantat al salariului în sectorul real.

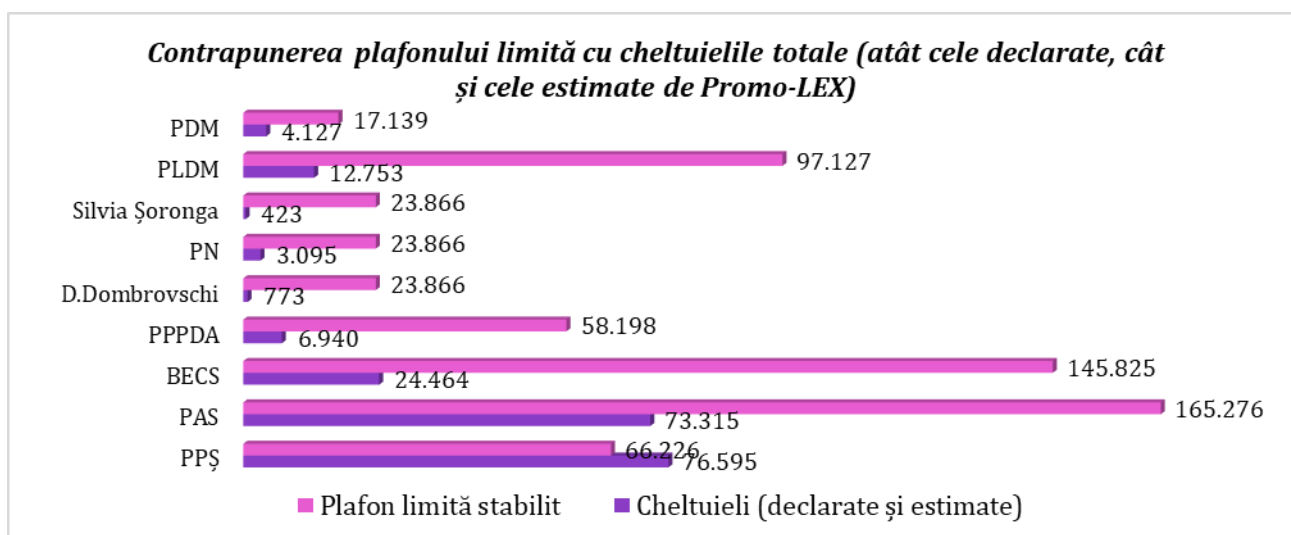
Graficul nr. 18

Din totalul cheltuielilor estimate drept neraportate, 58% au fost pentru PPȘ, 27% – pentru PAS, iar 6% – pentru BECS.

În scopul verificării conformării concurenților electorali prevederilor legale privind plafoanele limită stabilite pentru venituri și cheltuieli, Promo-LEX a cumulat cheltuielile declarate de fiecare concurent electoral cu cheltuielile estimate drept nedeclarate. Ca rezultat, potrivit estimărilor Promo-LEX, în cazul PPȘ⁶¹, au fost efectuate cheltuieli de campanie care par a fi peste limita plafonului limită cu aproximativ 10.369 de lei, contrar prevederilor art. 41 din Codul electoral (a se vedea graficul nr. 19).

Graficul nr. 19

Potrivit art. 75, alin. (5) din Codul electoral, în cazul depășirii plafonului limită stabilit, la solicitarea CEC sau CECE, urmează a fi anulată înregistrarea concurentului electoral prin hotărâre judecătorească definitivă.

⁶¹ Cele mai multe cheltuieli estimate drept neraportate au fost pentru organizarea evenimentelor electorale, inclusiv cu implicarea agitatorilor, în CECE Ghetlova, Orhei și CECE Moara de Piatră, Drochia.

X. EDUCAȚIA ȘI INFORMAREA ELECTORALĂ

10.1 Campania Promo-LEX de informare, educație electorală și mobilizare apolitică a cetățenilor Republicii Moldova cu drept de vot

În perioada 14 – 22 mai, Asociația Promo-LEX a organizat trei dezbateri publice electorale⁶² în comuna Ghetlova, r. Orhei, satul Glinjeni, r. Fălești și satul Tătărești, r. Strășeni.

Tema generică a dezbaterilor a fost: „Viziunea concurenților electorali cu privire la soluționarea problemelor locale și dezvoltarea comunității”. Scopul dezbaterilor publice electorale a fost de a oferi o platformă de dialog deschis între concurenții electorali și alegători. La dezbateri au participat 10 candidați la funcția de primar, din cei 13 înregistrați în cursa electorală pentru circumscripțiile sus-menționate. Dezbaterile au fost organizate cu participarea publicului.

10.2 Activitățile de educație, informare și instruire organizate de CEC și CICDE

CICDE, în colaborare cu CEC, a organizat pe parcursul întregii perioade electorale un șir de instruirii destinate funcționarilor electorali și persoanelor implicate nemijlocit în procesul electoral. Astfel, au fost instruiți membrii CECE I și BESV, operatorii BESV responsabili de introducerea informației privind prezența la vot în SIASA. Operatorii din cadrul CECE au fost instruiți privind utilizarea modulelor SIASA în contextul verificării listelor de subscripție ale candidaților independenți și în vederea înregistrării observatorilor naționali.

CICDE și CEC au instruit și alte categorii de participanți la procesul electoral: candidații independenți privitor la condițiile și modul de finanțare a campaniei electorale; trezorerii concurenților electorali referitor la modul de întocmire și prezentare a raportului privind finanțarea campaniei electorale; observatorii naționali și cei desemnați din partea concurenților electorali privind modalitatea de desfășurare a activității acestora.

⁶² Dezbaterile publice organizate <https://www.facebook.com/iesilavot/posts/2527055284095859>

XI. ZIUA ALEGERILOR

11.1. Votarea în ziua alegerilor⁶³

Votarea în cadrul alegerilor locale noi din 29 mai 2022 s-a desfășurat pe parcursul a 2 zile: 29 mai – primul tur de scrutin (au fost aleși primari în 5 circumscriptii și consilii locale în 2) și 12 iunie 2022 – turul al doilea de scrutin (în 3 circumscriptii)⁶⁴. MO Promo-LEX a observat ziua alegerilor din ambele tururi. Deschiderea și închiderea secțiilor de votare observate s-a desfășurat regulamentar. Votarea, în general, a fost organizată eficient și desfășurată calm. Participarea la vot a fost una suficientă (peste 25%) pentru valabilitatea alegerilor. Cea mai mică rată de participare la fost înregistrată la primul tur de scrutin în Lozova, r. Strășeni – 27,45%.

Numărarea voturilor de către organele electorale a fost, în majoritatea cazurilor, rapidă. În ambele tururi de scrutin, au existat cazuri când membrii BESV au ignorat norma cu privire la obligativitatea prezentării buletinului de vot doar de către un singur membru al biroului⁶⁵.

11.2. Incidente constatate pe parcursul zilei alegerilor

În urma prelucrării finale a informației prezentate de către observatorii Promo-LEX, au fost constatate în total 6 incidente, toate fiind raportate în ziua alegerilor din primul tur de scrutin.

Tabelul nr. 4. Incidente raportate de către observatorii Promo-LEX în ziua alegerilor (tururile I și II)

Nr.	Tip incident	Număr cazuri	Locația
1.	În perimetrul a 100 m de la SV s-au desfășurat acțiuni de agitație electorală	1	SV 30/24 Lozova, Strășeni
2.	Fotografierea buletinelor de vot, alte încălcări ale secretului votului	4	SV 25/35 Ghetlova, Orhei; SV 29/74 Zastâncă, Soroca; SV 30/24 Lozova, Strășeni
3.	Înteruperea pe parcursul zilei votării a procesului de filmare a operațiunilor electorale	1	SV 20/7 Bobeica, Hâncești
Total		6	

În acest scrutin a fost sesizată și o diferență mare între numărul de cereri⁶⁶ de votare cu urna mobilă înregistrate la BESV, inclusiv o suplینire a numărului acestora pentru turul doi de scrutin. Amintim că, potrivit bunelor practici internaționale, utilizarea urnelor mobile de vot nu este recomandată, deoarece este însoțită de un risc înalt de falsificare.

11.3. Rezultatele finale ale numărării voturilor

MO Promo-LEX a efectuat numărarea în paralel a voturilor în fiecare tur de scrutin. Procesele verbale au fost obținute de către observatori direct de la președintele BESV. Rezultatele finale calculate de Promo-LEX confirmă rezultatele prezentate de CEC (Anexa nr. 3).

⁶³ Detalii privind desfășurarea votării sunt prezentate în Comunicatele Promo-LEX pentru zilele alegerilor: [Constatările Misiunii de observare Promo-LEX privind desfășurarea zilei alegerilor locale noi din 29 mai 2022](#); [Constatările Misiunii Promo-LEX privind desfășurarea votării în turul II la alegerile locale noi](#).

⁶⁴ Glinjeni, r. Fălești; Ghetlova, r. Orhei; Zastâncă, r. Soroca.

⁶⁵ În primul tur nu au respectat norma: BESV nr. 20/007 Bobeica, 25/034 Ghetlova, 27/054 Zăicani și BESV 30/023, 30/024, 30/025 Lozova. În tuturul doi: BESV 25/034 Ghetlova.

⁶⁶ Cele mai multe au fost solicitate în satele Glinjeni, Moara de Piatră și Zăicani unde au fost depuse 46, 51 și, respectiv, 66 de cereri pentru votarea la locul aflării.

În funcție de apartenența politică, toate mandatele de primar (8) au fost ocupate de reprezentanții a 6 formațiuni politice, după cum urmează: BECS – 3 mandate, iar PAS, PPPO, PLDM, PPȘ și PN câte un mandat de primar. Din cei 7 CI înregistrați nici unul nu a fost ales primar.

Din totalul primarilor aleși, doar 2 (25%) sunt femei, ceea ce din perspectiva de gen este un rezultat relativ bun, ori amintim că doar 20% din candidați înregistrați au fost femei.

În ceea ce privește repartizarea mandatelor de consilier în cele două consilii locale, dintr-un total de 28 mandate (13 mandate – Bobeica, r. Hânțești; 15 mandate – Lozova, r. Strășeni), un mandat a fost obținut de un CI⁶⁷, și respectiv 27 mandate au fost ocupate de candidații desemnați din partea a 4 formațiuni politice, după cum urmează: PLDM – 9 mandate, PAS – 9 mandate, PPPDA – 8 mandate și BECS – 1 mandat.

⁶⁷ La funcția de consilier a fost înregistrat doar un singur candidat independent pentru alegerile consiliului local din Lozova, r. Strășeni.

XII. PERIOADA POSTELECTORALĂ

Potrivit art. 146, alin. (1) și (2) Cod electoral, CECE I prezintă procesele-verbale cu privire la rezultatele alegerilor în judecătoriile de sector sau municipale corespunzătoare. Instanțele de judecată, în termen de 10 zile de la data primirii rapoartelor CECE, confirmă sau infirmă printr-o hotărâre legalitatea alegerilor din fiecare circumscripție electorală și o transmit, în termen de 24 de ore după adoptare, CEC și consiliilor electorale de circumscripție respective, care publică rezultatele definitive. *Evidențiem că normele în cauză nu au fost ajustate în urma aprobării Legii cu privire la reorganizarea instanțelor judecătorești din 21.04.2016.*

Potrivit observatorilor Promo-LEX, confirmarea legalității alegerilor și validarea mandatelor primarilor și consilierilor au avut loc în termene de 1-5 zile din ziua alegerilor. Astfel, în cazul consilierilor (două localități⁶⁸) și în cazul primarilor care au fost aleși în urma turului I din 29 mai (cinci localități⁶⁹), confirmarea legalității și validarea mandatelor au avut loc în perioada 30 mai -3 iunie. În cazul a două localități⁷⁰ legalitatea scrutinului și validarea mandatelor primarilor care au fost aleși după desfășurarea turului doi din 12 iunie 2022, a avut loc la 16 iunie.

MO Promo-LEX evidențiază că în cazul com. Ghetlova, r. Orhei, Judecătoria Orhei a pronunțat hotărârea de confirmare a legalității alegerilor, înainte de soluționarea contestației nr. CEC-10 ALN/3 din 11 iunie 2022, depusă la CEC de un concurent electoral. Prezumăm că soluția pe marginea acestei contestației nu este în măsură să afecteze rezultatele alegerilor în sensul art. 74 alin. (4) din Codul electoral⁷¹, or partea contestată este candidatul care a obținut cel mai mic număr de voturi. Notăm că în alte circumstanțe constatarea organului electoral privind existența încălcărilor prevăzute la art. 75 alin. (5) Cod electoral, ar putea să determine instanța de judecată să decidă infirmarea legalității alegerilor.

Astfel, considerăm că instanța de judecată s-a pronunțat prematur asupra legalității alegerilor și validării mandatului primarului com. Ghetlova, luând în considerare că circumstanțele importante pentru soluționarea cauzei – nu au fost determinate și clarificate, iar termenul acordat de legiuitor “10 zile de la data primirii rapoartelor CECE” nu a fost consumat.

În acest sens, **recomandăm** legiuitorului, după modelul art. 97 și 122 Cod electoral, să modifice art. 146 alin. (2) Cod electoral, prin introducerea după textul „Instanțele de judecată, în termen de 10 zile de la data primirii rapoartelor consiliilor electorale de circumscripție,” a textului „dar nu mai devreme de soluționarea definitivă de către instanțele de judecată a contestațiilor depuse conform procedurilor stabilite de legislație”.

Totodată, recomandăm Comisiei Electorale Centrale să ajusteze modelul rapoartelor prezentate de CECE instanțelor de judecată (Anexa 15 la Regulamentul privind activitatea CECE), astfel încât acel raport să includă și contestațiile soluționate de CEC sau care sunt încă pendinte la CEC sau instanțele de judecată, dar vizează concurenții electorali înregistrați de CECE corespunzător.

Conform observatorilor Promo-LEX, în urma desfășurării alegerilor locale noi nu au fost depuse cereri de renumărare a buletinelor de vot sau contestații împotriva hotărârii organului electoral cu privire la totalizarea rezultatelor alegerilor.

⁶⁸ Com. Bobeica, r. Hîncești; com Lozova, r. Strășeni.

⁶⁹ Com. Horodiște, r. Rezina; s. Zăicani, r. Rîșcani; s. Moara de Piatră, r. Drochia; s. Hagimus r. Căușeni; s. Tătărești, r. Strășeni.

⁷⁰ Com. Ghetlova, r. Orhei; s. Glinjeni, r. Fălești. În ce privește, s. Zastînca, r. Soroca, hotărârea judecătoreiei Soroca nu a fost publicată până la 17.06.2022.

⁷¹ Art. 74 alin. (4) Cod electoral: Instanța de judecată nu confirmă rezultatele alegerilor locale în circumscripția respectivă în cazul constatării unor încălcări comise în timpul alegerilor sau la totalizarea rezultatelor dacă aceste încălcări au influențat rezultatele alegerilor.

Potrivit art. 37, alin. (1) și (2) Cod electoral, consiliile și birourile electorale își încetează activitatea și sunt dizolvate, prin hotărâre a aceluși organ electoral care le-a constituit, de îndată ce Comisia Electorală Centrală (consiliul electoral de circumscripție respectiv) a adus la cunoștință publică rezultatele finale. De regulă, CECE și BESV încetează să mai activeze de îndată ce au prezentat documentele respective la CEC și, după caz, în instanța de judecată. Prin Hotărârea CEC nr. 565 din 22.06.2022, a fost încetată activitatea și au fost considerate dizolvate cele 10 consilii electorale constituite, fiind considerate dizolvate și încetată activitatea a 12 birouri electorale.

RECOMANDĂRI

Parlamentului Republicii Moldova:

1. Modificarea noțiunii „perioadă electorală” ca perioadă de timp cuprinsă între ziua aducerii la cunoștința publică a datei desfășurării alegerilor și ziua în care rezultatele alegerilor sunt confirmate de către organele competente. În acest sens, optăm pentru extinderea termenului de 90 de zile, inclusiv cu menționarea autorității responsabile de fixarea acestui termen pornind de la specificul tipurilor de alegeri (parlamentare, prezidențiale, locale generale, locale noi, referendumuri etc.).
2. Modificarea art. 146 alin. (2) Cod electoral, după modelul art. 97 și 122, prin introducerea după textul „Instanțele de judecată, în termen de 10 zile de la data primirii rapoartelor consiliilor electorale de circumscripție,” a textului „dar nu mai devreme de soluționarea definitivă de către instanțele de judecată a contestațiilor depuse conform procedurilor stabilite de legislație”.
3. Completarea art. 138, alin. (1) din Codul electoral cu prevederi ce ar permite crearea de condiții speciale pentru candidatele-femei la funcția de primar în procesul de colectare a semnăturilor, prin analogie cu prevederile speciale de la alegerile parlamentare.
4. Amendarea Codului electoral prin stabilirea expresă a normei potrivit căreia toate sesizările, cererile, contestațiile, indiferent de denumirea lor, depuse în perioada electorală, urmează a fi tratate drept contestații electorale, dacă invocă anumite încălcări ale procesului electoral.
5. Reglementarea explicită a temeiurilor de refuz de deschidere a conturilor pentru concurenții electorali de către băncile comerciale, precum și a responsabilității juridice a băncilor comerciale în cazul limitării desfășurării campaniei electorale..
6. Modificarea Codului electoral prin completarea acestuia cu prevederi care să reglementeze condițiile de organizare și desfășurare a turului al doilea de scrutin.

Comisiei Electorale Centrale și organelor electorale inferioare:

1. Ajustarea modelului rapoartelor prezentate de CECE instanțelor de judecată (Anexa 15 la Regulamentul privind activitatea CECE), astfel încât acel raport să includă și contestațiile soluționate de CEC sau care sunt încă pendinte la CEC sau instanțele de judecată, dar vizează concurenții electorali înregistrați de CECE corespunzător.
2. Elucidarea aspectelor privind statutul juridic al cererilor/sesizărilor/demersurilor din perioada electorală, precum și termenele și modul de soluționare a acestora, inclusiv depuse de către *pretendenții* (potențiali candidați care încă nu sunt înregistrați) la o funcție electivă.
3. Aprobarea metodologiei de lucru, cu stabilirea clară și detaliată a criteriilor care stau la baza activității subdiviziunii responsabile de controlul veniturilor și cheltuielilor declarate de concurenții electorali
4. Includerea valorii donațiilor materiale și a detaliilor tehnice despre acestea în compartimentul II al raportului – rulajul mijloacelor bănești, astfel încât acestea să fie luate în calcul atât la venituri, cât și la cheltuieli. De asemenea, considerăm necesară structurarea donațiilor materiale după formatul liniilor de cheltuieli din tabelul generalizator al raportului.

5. Respectarea de către toate BESV a prevederilor din Regulamentul privind activitatea birourilor electorale ale secțiilor de votare ce țin de procedura de prezentare a buletinelor de vot în timpul numărării voturilor.

Administrațiilor publice locale:

1. Respectarea pct. 17 din Regulamentul CEC cu privire la accesibilitatea procesului electoral pentru persoanele cu dizabilități ce ține de amplasarea rampelor la secțiile de votare în conformitate cu condițiile tehnice aprobate.

Concurenților electorali:

1. Înregistrarea și implicarea activă în campania electorală a instituției „persoanelor de încredere” în calitate de persoane care îi ajută pe concurenți în organizarea campaniilor electorale, fac agitație în favoarea lor și le reprezintă interesele în relațiile cu autoritățile publice, cu alegătorii, cu consiliile și birourile electorale.

ABREVIERI

alin. – alineatul
APL – administrația publică locală
art. – articolul
BECS – Blocul electoral al Comuniștilor și Socialiștilor
BESV – birou electoral al secției de votare
CALC – Coaliția Civică pentru Alegeri Libere și Corecte
CEC – Comisia Electorală Centrală
CECE I – Consiliul electoral al circumscripției electorale de nivelul I
CI – candidat independent
CICDE – Centrul de Instruire Continuă în Domeniul Electoral
CL – consiliul local
com. – comuna
CSJ – Curtea Supremă de Justiție
GI – grup de inițiativă
lit. – litera
MAI – Ministerul Afacerilor Interne
MO – misiune(a) de observare
mun. – municipiul
nr. – numărul
or. – orașul
OSCE – Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa
OSCE/BIDDO – Biroul OSCE pentru Instituții Democratice și Drepturile Omului
OTL – observator pe termen lung
OTS – observator pe termen scurt
PAS – Partidul Politic „Partidul Acțiune și Solidaritate”
pct. – punct
PDM – Partidul Democrat din Moldova
PL – Partidul Liberal
PLDM – Partidul Liberal Democrat din Moldova
PN – Partidul Politic Partidul Nostru
PPPDA – Partidul Politic „Platforma Demnitate și Adevăr”
PPPO – Partidul Politic Puterea Oamenilor
PPȘ – Partidul Politic „Șor”
PV – procese-verbale
RFE – Registrul funcționarilor electorali
RSA – Registrul de stat al alegătorilor
s. – satul
SIASA – Sistemul informațional automatizat de stat „Alegeri”
SV – secție de votare
UAT – unitate administrativ-teritorială
USAID – Agenția Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională

ANEXE

ANEXA nr. 1 Afișarea informației de interes public

CECE			
Nr. d/o	Categoria informației de interes public	DA	NU
1.	Au fost afișate informații privind componența CECE?	Tătărești, r. Strășeni	Zastânca, r. Soroca
		Lozova, r. Strășeni	Ghetlova, r. Orhei
		Bobeica, r. Hâncești	
		Zăicani, r. Râșcani	
		Hagimus, r. Căușeni	
		Glinjeni, r. Fălești	
		Moara de Piatră, r. Drochia	
2.	Au fost afișate informații privind orarul de lucru?	Tătărești, r. Strășeni	Zastânca, r. Soroca
		Lozova, r. Strășeni	
		Bobeica, r. Hâncești	
		Zăicani, r. Râșcani	
		Hagimus, r. Căușeni	
		Glinjeni, r. Fălești	
		Moara de Piatră, r. Drochia	
3.	Au fost afișate informații privind lista concurenților electorali?	Lozova, r. Strășeni	Tătărești, r. Strășeni
		Bobeica, r. Hâncești	Zastânca, r. Soroca
		Zăicani, r. Râșcani	Hagimus, r. Căușeni
		Glinjeni, r. Fălești	Horodiște, r. Rezina
		Moara de Piatră, r. Drochia	Ghetlova, r. Orhei

BESV			
Nr. d/o	Categoria informației de interes public	DA	NU
1.	Au fost afișate informații privind componența BESV?	30/44 Tătărești, r. Strășeni	30/22 - 30/25 Lozova, r. Strășeni
		26/18 Horodiște, r. Rezina	25/34 - 25/36 Ghetlova, r. Orhei
		10/32 Hagimus, r. Căușeni	20/7 - 20/9 Bobeica, r. Hâncești
		17/26 Glinjeni, r. Fălești	29/74 Zastânca, r. Soroca
		14/25 Moara de Piatră, r. Drochia	26/17 Horodiște, r. Rezina
		27/54 Zăicani, r. Râșcani	
2.	Au fost afișate informații privind orarul de lucru?	30/44 Tătărești, r. Strășeni	29/74 Zastânca, r. Soroca
		26/18 Horodiște, r. Rezina	26/17 Horodiște, r. Rezina
		10/32 Hagimus, r. Căușeni	30/22 - 30/25 Lozova, r. Strășeni
		17/26 Glinjeni, r. Fălești	25/34 - 25/36 Ghetlova, r. Orhei
		14/25 Moara de Piatră, r. Drochia	20/7 - 20/9 Bobeica, r. Hâncești
		27/54 Zăicani, r. Râșcani	26/17 Horodiște, r. Rezina
3.	Au fost afișate informații privind lista concurenților electorali?	14/25 Moara de Piatră, r. Drochia	10/32 Hagimus, r. Căușeni
		17/26 Glinjeni, r. Fălești	30/22 - 30/25 Lozova, r. Strășeni
		27/54 Zăicani, r. Râșcani	25/34 - 25/36 Ghetlova, r. Orhei
			20/7 - 20/9 Bobeica, r. Hâncești
			26/17, 26/18 Horodiște, r. Rezina
			29/74 Zastânca, r. Soroca
	30/44 Tătărești, r. Strășeni		

ANEXA nr. 2. Deschiderea conturilor bancare „Fond electoral”, desemnarea trezorerierilor și depunerea rapoartelor financiare la CEC/CECE

N/O	Concurent electoral	Nr. candidați	Înregistrarea primului candidat	Trezorier	Raport partid la început de campanie	Deschidere Cont "Fond electoral"	Raport incip. (3 zile)	29.04.2022	06.05.2022	13.05.2022	20.05.2022	27.05.2022	03.06.2022	10.06.2022
1	BECS	7	29.04.2022	06.05.2022	13.05.2022	16.05.2022	23.05.2022	informație	informație	informație	20.05.2022	27.05.2022	03.06.2022	10.06.2022
2	PAS	8	26.04.2022	28.04.2022	05.05.2022	26.04.2022	28.04.2022	29.04.2022	06.05.2022	13.05.2021	20.05.2022	27.05.2022	03.06.2022	10.06.2022
3	PDM	1	26.04.2022	28.04.2022	27.04.2022	27.04.2022	29.04.2022	29.04.2022	06.05.2022	13.05.2021	20.05.2022	27.05.2022	-	-
4	PL	1	28.04.2022	13.05.2022		11.05.2022		informație	informație	13.05.2021	20.05.2022	27.05.2022	-	-
5	PLDM	4	24.04.2022	13.05.2022	01.06.2022	11.05.2022	13.05.2022	informație		13.05.2022	20.05.2022	27.05.2022	-	-
6	PN	1	03.05.2022	08.05.2022	07.05.2022	12.05.2022	13.05.2022		informație	13.05.2022	20.05.2022	27.05.2022	03.06.2022	10.06.2022
7	PPDA	3	27.04.2022	06.05.2022					informație		20.05.2022	27.05.2022	-	-
8	PPPO	1	27.04.2022	19.05.2022				informație	informație	16.05.2022	informație	27.05.2022	-	-
9	PPȘ	4	27.04.2022	06.05.2022				informație	06.05.2022	13.05.2021	20.05.2022	27.05.2022	03.06.2022	10.06.2022
10	Josan Mihail	1	27.04.2022	27.04.2022		27.04.2022	29.04.2022	29.04.2022		13.05.2021		27.05.2022	-	-
11	Dombrowschi Dumitru	1	28.04.2021					informație		informație				
12	Șoronga Silvia	1	03.05.2022							informație			-	-
13	Filimon Grigore	1	29.04.2022										-	-
14	Rotari Igori	1	29.04.2022										-	-
15	Corovlean Mihail	1	29.04.2022										-	-
16	Postolachi Dmitrii	1	01.05.2022										-	-
17	Lozovanu Nicolae	1	27.04.2022										-	-
Tot al	17	38		31/38	5/9	7/17	6/7							

ANEXA nr. 3. Rezultate finale ale alegerilor*Tabelul nr. 3.1. Rezultatele alegerilor din 29 mai 2022*

Nr.	Localitate	Primar ales	Rezultate CEC	Rezultate Promo-LEX	Diferența ⁷²
1.	Moara de Piatră, r. Drochia	Bejenaru Valentina (BECS)	332 (63,84%)	332 (63,85%)	+0,01%
2.	Horodiște, r. Rezina	Iurcu Dorel (PAS)	406 (89,23%)	406 (89,23%)	-
3.	Tătărești, r. Strășeni	Celeev Vladimir (PPO)	382 (64,53%)	382 (64,53%)	-
4.	Hagimus, r. Căușeni	Cucerovschi Veaceslav (PLDM)	530 (59,02%)	530 (59,02%)	-
5.	Zăicani, r. Râșcani	Tăbîrța Victor (BECS)	811 (91,02%)	811 (91,02%)	-

Tabelul nr. 3.2. Rezultatele alegerilor din 12 iunie 2022

Nr.	Localitate	Primar ales	Rezultate CEC	Rezultate Promo-LEX	Diferența
6.	Ghetlova, r. Orhei	Svetlicinîi Anastasia (PPȘ)	468 (50,98%)	468 (50,98%)	-
7.	Glinjeni, r. Fălești	Zarija Viorel (PN)	612 (57,57%)	612 (57,57%)	-
8.	Zastâncă, r. Soroca	Covalciuc Valeriu (BECS)	455 (65,37%)	455 (65,37%)	-

⁷² Specificăm că pentru anumiți concurenți, chiar dacă numărul de voturi calculate de Promo-LEX coincide cu datele CEC, există diferențe între punctele procentuale.

Promo - LEX

Promovarea democrației și a drepturilor omului

Asociația Promo-LEX

str. Mitropolit Petru Movilă 23/13,

Chișinău, Moldova

tel./fax: (+373 22) 45 00 24, 44 96 26

info@promolex.md

www.promolex.md